

Akademie výtvarných umění v Praze
Studijní program Výtvarná umění
Ateliér architektury

DIPLOMOVÁ PRÁCE
Reuse ubytovny FMDS a pavilonu Lípa
Reuse Hostel FMDS and Pavilion Lípa

RE-USE

Našlapovat jemně

Vypracovala: Bc. Dita Petráňová
Vedoucí diplomové práce: Prof. Miroslav Šik ETHZ Arch. BSA SIA Dr.h.c.
Oponent diplomové práce: Ing. arch. Marek Chalupa, Ing. arch. Štěpán Chalupa
Akademický rok 2021/2022

Diplomní seminární práce

Sborník obsahuje příspěvky šesti diplomantů se spojujícím tématem Re-use. Na pojem je nahlíženo z různých úhlů, kdy jednotlivé texty jsou individuálními zamyšleními s přesahem do různých problematik - reprezentativní stavby, změna obrazu, civilnost atd. Práce vznikaly jako součást předdiplomního semináře pod vedením Ing. arch Marie Topolčanské PhD.

**Akademie výtvarných umění v Praze
Škola architektury
2022**

Autoři:

Diplomanti 2022

Jáchym Janský

Jakub Kender

Martin Kunc

Jakub Neumann

Alžběta Nováková

Dita Petráňová

Konzultanti:

Ing. arch. Maria Topolčanská PhD.

Miroslav Šik
Arch.BSA Prof.ETHZ em.
Dr.h.c.CVUT

Obsah

Alžběta Nováková a Dita Petráňová

Case study: Dialogues

Jakub Kender

Re-use?

Martin Kunc

Organizace práce architektů mezi lety 1948-1989

Proměna vnímání obrazu reprezentativní architektury

Jakub Neumann

Poznámky ke kontinuitě

Jáchym Janský

Přepis do hmoty

Transformace typologie a důležitost čitelnosti

Silvie I

Silvie II

Silvie III

Re-use?

Jakub Kender

Téma Reuse či Adaptive Re-use je v architektúre rovnako stará ako samotná história architektúry. Každé historické obdobie však k tejto problematike pristupovalo z iných dôvodov vyplývajúcich z podmienok, v ktorých sa daná spoločnosť momentálne nachádzala. Napríklad využitie ruín frigidária rímskych Diokleciánových kúpeľov, do ktorých Michelangelo Buonarroti o niekoľko desaťročí neskôr vstaval baziliku Svätej panny Marie anjelov a mučeníkov (Santa Maria degli Angeli e dei Martiri) a využil tak dávno zabudnuté ruiny k novej sakrálnnej funkcii. Taktiež v povojnových dobách spojených s nedostatkom stavebných materiálov boli ľudia nútení využiť a recyklovať to čo mali k dispozícii, a preto sa k výstavbe tých najpotrebnejších stavieb využíval materiál z ruín okolitých budov. V predošlých dobách nájdeme nespočetné množstvo príkladov, kedy stavebníci využili materiál z iných objektov či dokonca celú stávajúcu štruktúru existujúcej stavby. Modernistický prístup nedávnych dôb založený na prílišnej originalite a popieraní tradície však na určitú dobu odvrátil pozornosť architektov od tradície reuse (Stockhammer 142). Čoraz viac citeľnejšie dôsledky klimatickej zmeny a dramatickým tempom ubúdajúce zásoby nerastných surovín, dnes opäť spoločnosť núti hľadať riešenia v princípoch využívaných v minulosti. Tie musí dnešná spoločnosť dôkladne premýšľať a naďalej zdokonaľovať. Zahusťovanie miest, zachovanie pôvodných stavieb, ich renovácia alebo extenzia ohľaduplná k životnému prostrediu, či znovupoužitie stavebných komponentov alebo ich recyklácia sú v posledných dekádach často diskutované témy otvárajúce dvere k udržateľnému rozvoju spoločnosti.

Teoretická časť pred diplomového semináru sa venuje tematike adaptive reuse, ktorú optikou štyroch aspektov (ekonomický, ekologický, sociálny a kultúrny) rozoberá na Pražských stavbách z 60. - 80. rokov 20. storočia.



Kultúrny aspekt

Niekedy obdivovaná, inokedy zatracovaná architektúra z 60. až 80. rokov 20. storočia je v súčasnosti živým, často diskutovaným fenoménom v Čechách aj na Slovensku. Architektúra postavená za politického režimu, ktorý v našej spoločnosti zachoval len pomaly sa hojace rany tak vyvoláva u značnej časti spoločnosti negatívne pocity. Ide však často o stavby architektov, ktorí čerpali inšpiráciu spoza železnej opony pokrokového západu. Stavby z obdobia brutalizmu v Prahe zásadne formujú obraz mesta a predstavujú významnú vrstvu architektúry. Najvýznamnejšie stavby tohto obdobia ako obchodný dom Kotva, Ústredná telekomunikačná budova na Žižkove, budova bývalého Federálneho zhromaždenia, či v nedávnej dobe zbúraný areál Transgasu sú a boli príkladmi najpokrokovejších riešení a špičkových architektonických diel doby. Unáhleným odstraňovaním týchto stavieb a ich náhradou novými, z hľadiska architektúry často veľmi diskutabilnými objektmi, však dochádza k postupnému vymazaniu stavebnej kultúry tohto obdobia. Chabé povedomie spoločnosti a zodpovedných organizácií nie je často dosť silné v konfrontácii s veľkými finančnými možnosťami investora, ktorý si tak môže dovoliť zbúrať nenahraditeľné ikony minulosti.

Adaptácia týchto stavieb namiesto ich demolácie je možným riešením ako aspoň čiastočne zachovať kultúrne hodnoty a charakter týchto stavieb. Je zrejmé, že adaptácia týchto atypických stavieb je často finančne a časovo náročná, avšak kultúrne, ekologické a sociálne aspekty musia byť u významných stavieb jasne nadradené aspektom ekonomickým.

Ekologický aspekt

V Európe stavebný sektor vyžaduje nesmierne množstvo zdrojov a je zodpovedný za viac než 35% z celkového vyprodukovaného odpadu. Vo svetle klimatickej krízy a ubúdajúcich nerastných zdrojov je nevyhnutná zmena zabehnutej paradigmy, výrazná eliminácia odpadu a minimalizácia znečistenia životného prostredia. Dlho zabehnutý princíp lineárnej ekonomiky „cradle to grave“ (doslova od kolísky do hrobu), teda vyťaženie suroviny a jej spracovanie na konečný produkt, ktorý je po použití zahodený, nie je v súčasných podmienkach viac prípustný. Riešením sa ukazuje byť cirkulárna ekonomika, ktorá vychádza z troch princípov: reduce (redukcia surovín), reuse (znovupoužitie produktov) a recycle (pretvorenie odpadu na nové materiály).

Do stavebného sektoru je možné túto logiku pretransformovať pomocou princípu definovaného Bea Johnson's Zero Waste iniciatívou. Tá vymedzuje hodnotiaci systém, na základe ktorého je možné stavbu a jej jednotlivé časti roztriediť do jednotlivých skupín. (Stockhammer 137)

V praxi to znamená, že potreba novovyrobených materiálov a produktov musí byť redukovaná na úplne minimum. Všetko, čo je možné použiť znova, by malo byť znova použité alebo pretvorené v nový produkt. Jedná sa zároveň o zmenu pohľadu na proces búrania. Z demolácie by sa tak mohol stať proces zberu materiálov, postupné citlivé rozobratie stavby na jednotlivé časti, ich katalogizácia a triedenie na základe spomenutého Zero Waste hodnotiaceho systému. (Stockhammer 141)

Refuse:

Žiadna nová konštrukcia, ale zachovanie tej pôvodnej, jej udržiavanie a oprava (prvky vhodné k ochrane).

Reduce:

Zníženie dopytu po pôde a zníženie stavebných prác na existujúcich budovách (prvky vhodné k zachovaniu).

Reuse:

Rozobratie, dekonštrukcia a znovu použitie komponentov stavby (prvky nevhodné k zachovaniu).

Recycle:

Demolácia a separácia stavebných materiálov, ich recyklácia a spracovanie na nové produkty (prvky vhodné k recyklácii).

Rot:

Odpad a škodlivé látky ako azbest a iné (prvky nutné k odstráneniu).

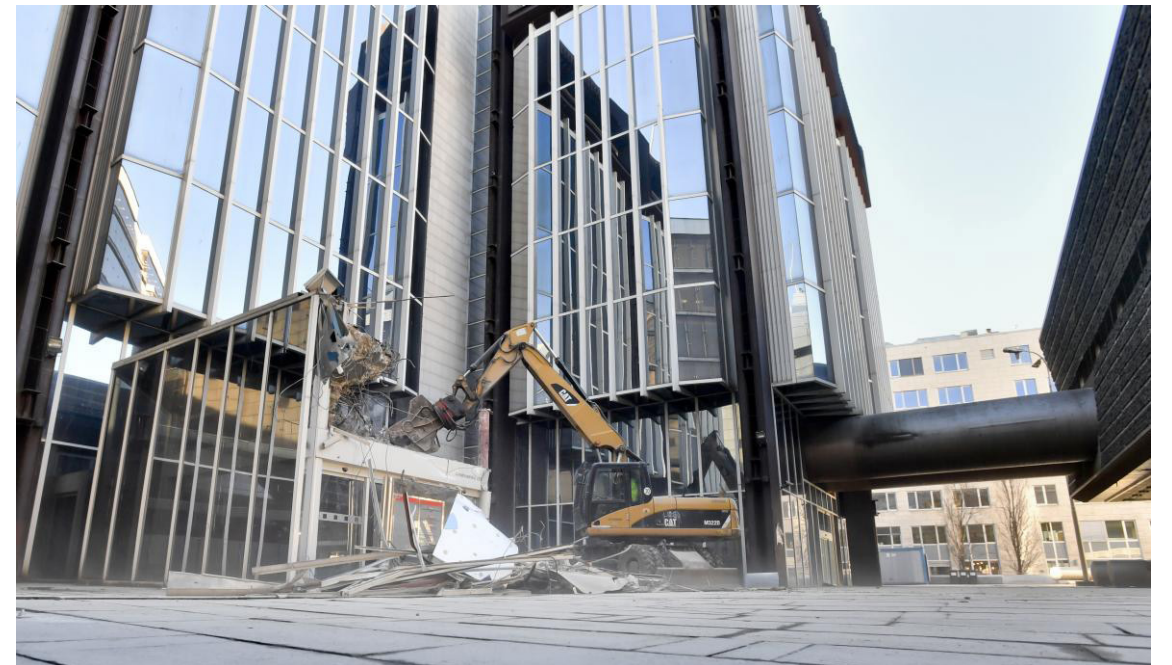
Sociálny aspekt

Jedným z hľadísk sociálneho aspektu je produkcia šedej energie, ktorá je potrebná k produkcii, transportu a úschove stavebných materiálov. Šedá energia mnohokrát nie je braná do úvahy a v konečných kalkuláciách je dôraz kladený len na výdaj energií počas prevádzky stavby. Avšak energetická náročnosť stavby za jej celý životný cyklus od primárnych energií potrebných k výrobe materiálov, ich transportu, výstavbe až po následnú dekonštrukciu doposiaľ v kalkuláciách chýba. Mnohí developeri neberú do úvahy tieto negatívne dopady na spoločnosť a zaujímajú ich zväčša len finančná stránka vecí. Z hľadiska sociálneho aspektu je zachovanie existujúcej stavby a minimalizácia šedej energie dôležitá aj pre zníženie nadmernej dopravnej záťaže spojennej s novou výstavbou v mestách a teda zlepšenie kvality obytnejho prostredia.

Ekonomický aspekt

Častý argument developerov, že novostavba je vždy ekonomicky výhodnejšia než rekonštrukcia, je mnohokrát opodstatnený reálnou skúsenosťou z praxe. Rapídny nárast cien stavebných materiálov spôsobený zvýšeným dopytom, stúpajúce ceny energií či nedostatok pracovných miest majú však za následok extrémny nárast investícií potrebných pre novú výstavbu. Stavebníci po celom svete tak stále častejšie stoja pred otázkou, či nie je čas prehodnotiť prístup k výstavbe. Mnohí z nich si čoraz viac začínajú uvedomovať ekonomicky pozitívne aspekty spojené s rehabilitáciou stavieb a ak je to možné, začínajú preferovať ich zachovanie pred demoláciou.

Náklady na demoláciu pôvodnej budovy predstavujú v závislosti na konkrétnom objekte od 5 - 10% z ceny potencionálnej novostavby. V porovnaní s kompletne novou výstavbou tak rehabilitácia pôvodného objektu môže výrazne ušetriť čas a skrátiť tak dobu stavby. Zachovaním stavby môže zároveň stavebník značne zredukovať množstvo potrebných materiálov a energií inak potrebných k novej výstavbe. O podporu adaptácií existujúcich stavieb a šetrenie neobnoviteľných zdrojov sa mnohé krajiny západu snažia znížením daní, ktoré sú v tomto prípade značne nižšie ako klasická daň vzťahujúca sa na novostavby.



Case Study: Dialogues
civilnost

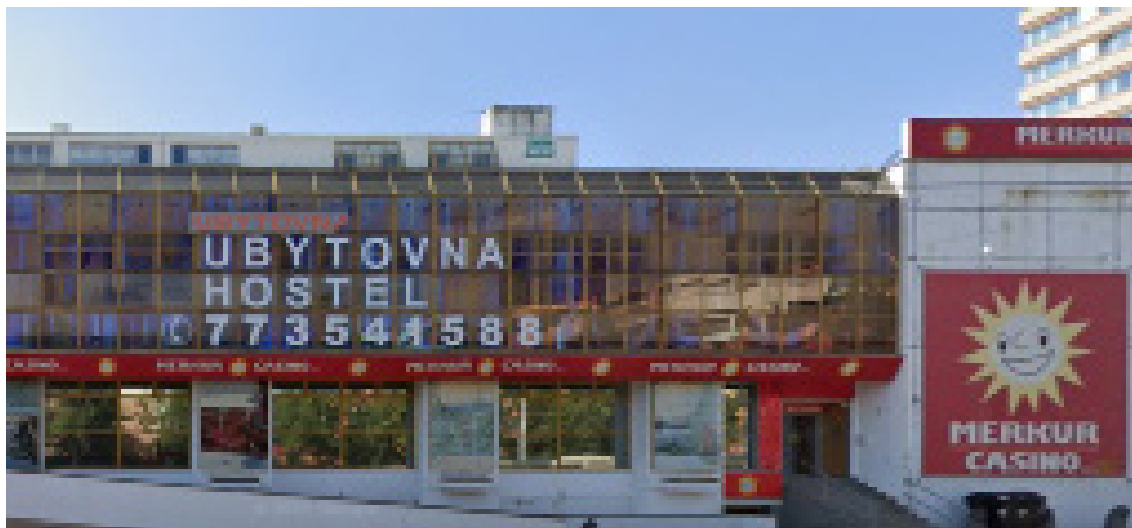
Dita Petráňová & Alžběta Nováková

- I. statement Case Study Dialogues
- II. výběr staveb autorek
- III. scheme vybraných staveb
- IV. úvod do civilnosti
- V. témata
 - 1. Hodnota a její význam
 - 2. Kde je hranice mezi civilností a reprezentativností
 - 3. Minulost & budoucnost
 - 4. Absence (?) symbolu
 - 5. Role funkce
 - 6. Role civilnosti
 - 7. Současnost & budoucnost
- VI. rozhovory s autory vybraných staveb
- VI. závěr

Cílem Case Study Dialogues, tedy naší rolí, není kompetence dávat stanoviska, nýbrž ptát se a vykopávat otázky a témata, která hledají své odpovědi a své ukotvení v současném kontextu. Vytváříme tak kriticky smýšlející soubor tezí, úvah, schémat a otázek vedoucích k diskuzi.

Tyto texty vznikly na základě dialogů vycházejících z individuálního výběru staveb pro zpracování diplomové práce, kdy dialogy sloužily jako nástroj pro nalezení jejich vzájemných a odlišných témat, pro obecné ukotvení těchto individuálních výběrů a pro jejich konfrontaci.

Zvolený formát textu jde po otázkách vycházejících z naší research informací. Tento formát je něčím, co na poli architektury v současné diskusi postrádáme.

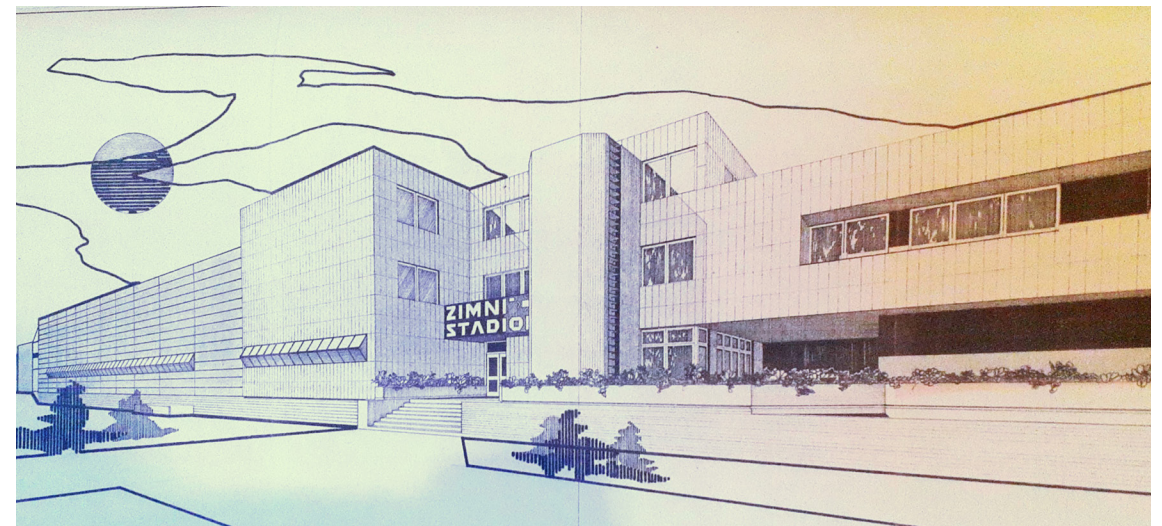


Praha 3-Žižkov
Koněvova 1956/214, 130 00

výstavba:	1977 - 1982
zadání:	státní zakázka
původní vlastník:	státní podnik FMDS + Národní výbor
účel:	Státní ubytovna FMDS a pavilon OD Lípa
aktuální funkce:	levné ubytování, Casino Merkur
milníky:	90. léta privatizace, rozdělení na 2 katastrální celky
aktuální provozovatel:	dvě soukromé fyzické osoby

Stavba je modelovým příkladem civilní stavby závěru 70. let vzniklé zejména pro svou funkci ubytovacího zařízení a pavilonu veřejných služeb v době socialistického režimu, avšak nesoucí náležitě kvalitní odkazy doby /konstrukce, integrace umění, krajinné pojetí veřejného prostoru/, která architektonicky i provozně zkostnatěla v éře 90. let a stala se pouze předmětem investičního zájmu bez vyšší ambice využít svůj původní potenciál v současném kontextu místa / města / trhu.

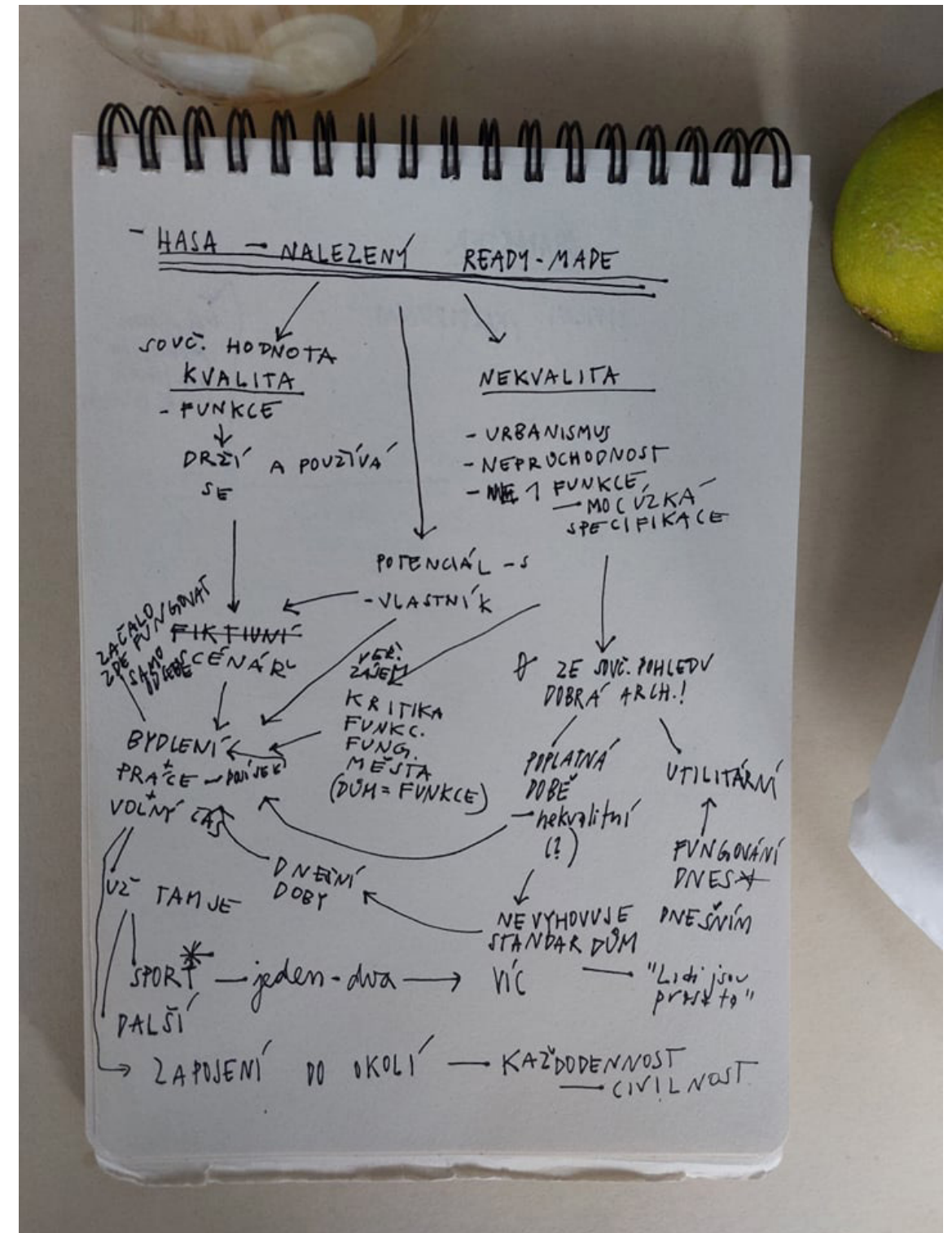
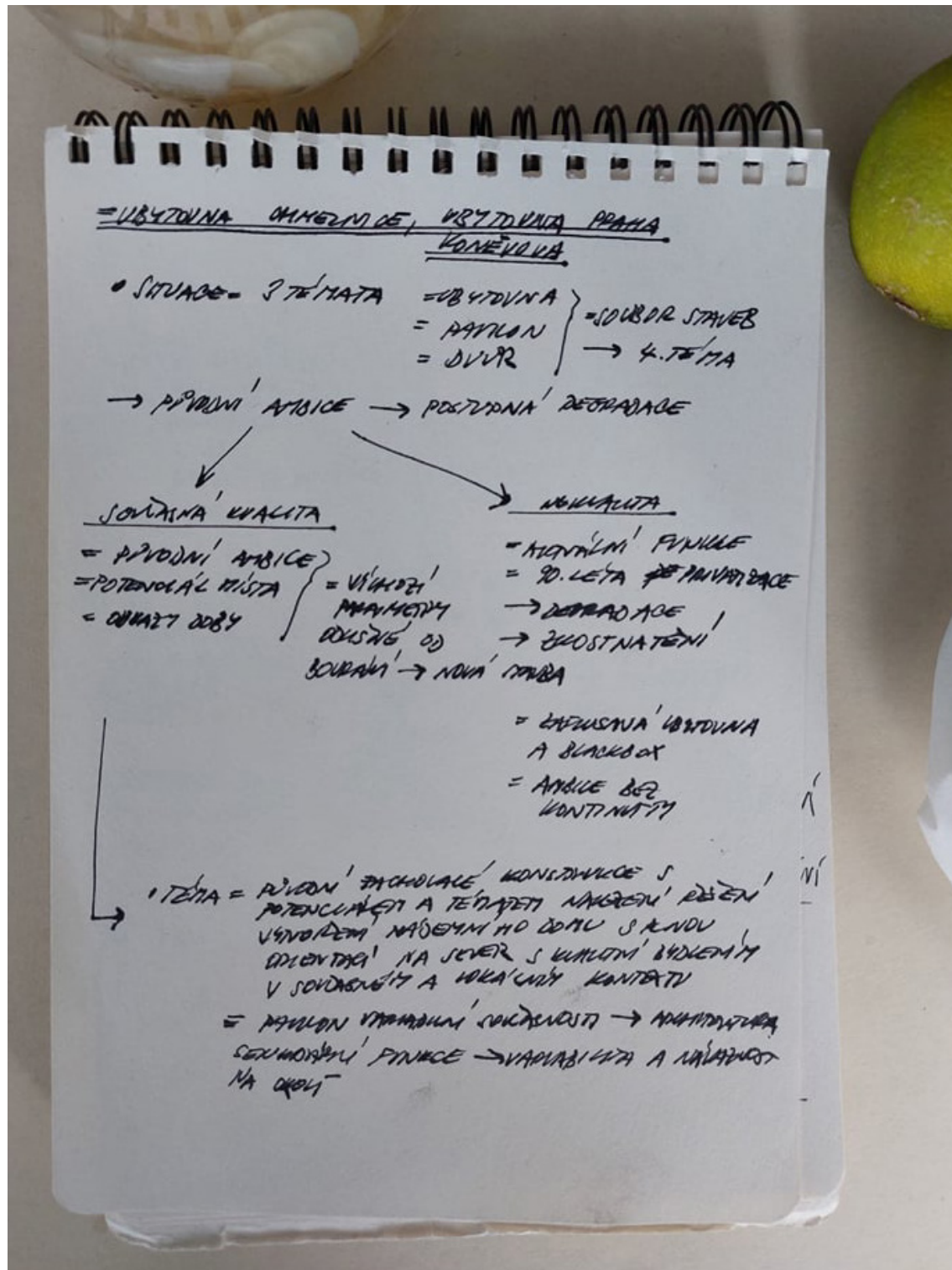
Dochází k degradaci původní ambice a spíše parazitování na svém okolí vlivem investičních záměrů soukromého vlastníka provozovat ubytovnu bez odpovídajících podmínek, které nepřinášejí nic nového do celkového kontextu místa, ba naopak vytvářející kolem sebe auru "levné zaflusané ubytovny" a uzavřeného "black boxu".



Sámova 1476
130 00 Praha 10 - Vršovice

vystavba:	1978 - 1980 (projekt)
zadání:	státní zakázka
zpracovatel:	Sportprojekt Praha
účel:	zimní stadion s hotelem
aktuální funkce:	nezměněná
aktuální vlastník:	stát a hlavní město Praha
aktuální provozovatel:	vysokoškolské spolky USK a Victoria

Stavba vznikala jako součást koncepce Sportovního areálu Havlíčkovy sady. Realizován byl ale pouze stadion s hotelem, plán na sportoviště ale zapříčinil i stávající parcelaci a současnou nešťastnou situaci v okolí. Hasa byla spíše produkcí než kvalitní architekturou, necitlivě se staví k veřejnému prostoru a mimořádně kvalitnímu okolí, kdy nijak netěží z blízkosti parku ani čtvrti. Díky své funkci ale provoz přežil nezměněn dodnes. Kvůli nedostatku financí ve státním sektoru zatím neproběhla žádná větší rekonstrukce.



úvod do civilnosti

civilnost - utilitárnost - každodennost

Civilními stavbami vzniklých v době socialismu si definujeme budovy vzniklé primárně pro svou funkci bez jakékoliv symbolické či ikonické tendence. Avšak to nevylučuje to, že nenesou kvalitní a cenné odkazy doby. Ať už architektonické, urbánní, technické či umělecké. Absence symbolu a ikonické tendence však není jediným rozdílem oproti stavbám reprezentativního rázu. Chápeme tak stavby jimiž jsme každodenně konfrontováni, a které odráží každodennost a proměnu společnosti, tedy i kontext a aktuálnost své doby. Vedle bytových domů to jsou ty nejběžnější stavby občanské vybavenosti, sportovních hal, obchodních domů, hybridních center a dalších. Právě tyto příklady typologie staveb jsou pro nás vstupenkami pro pochopení běžné středostavovské společnosti, politiky na úrovni občana a obecně doby, ke kterým jsou vázány na úrovni každodenního života. Jsou vstupenka do světa bez pozlátka tedy místy, kde je prostor pro “lidský bordýlek”, pro vlastní uživatelské “do it by yourself” pro zlepšení fungování prostoru dle vlastního gusta a pro obecně užívání prostoru jako takového. Škála je veskrze široká, od úpravy vlastních bytových jednotek až po okupování veřejných prostor mezi bytovými domy, úpravami a vestavbami zahradních domků ve vnitroblocích až po vyšlapané cesty mimo rámec daných chodníků ve veřejném prostoru. Na druhou stranu tato průzračnost také reflektuje negativní dopady, které jsou pro nás stejně tak cennými odkazy. Optimista by tvrdil tkz. možnosti se ponaučit, což se však opakovaně střetává vždy s realitou a tak se ponaučujeme dál a dál. Každopádně za takové příklady lze považovat obecně nepromyšlenou výstavbu pod tlakem státu, investic, nadměry poptávky a času a nebo naopak limity technické/finanční/provozní, které výstavbu ovlivňují stejně tak.

Naše Case Study Dialogies je ohlédnutím právě za civilností v architektuře ve vztahu k různým tématům a jejich chápání, které jsme si vydefinovaly na začátku a vytyčuje nám to naši osnovu. Vedeme dialogy jak mezi sebou, tak i dílčí kapitoly naší osnovy chápeme vždy jako dialog mezi “civilností” a “tématem”. Tyto dialogy civilnosti, jak už bylo poznamenáno na začátku, nemají záměr dělat závěry, ale mají pouze vytyčit limity a rámec diskuse a vytvořit prostor pro otázky a odpovědi, které teprve vedou za vytvořením si vlastního závěru každého z nás nad těmito tématy.

CIVILNÍ STAVBY	REPREZENTATIVNÍ STAVBY
Stavby vzniklé zejména pro svou funkci s výrazem reflektujícím zejména jejich utilitárnost bez další primárně ikonické či symbolické tendence.	Stavby, které vedle svého účelu reflektují a nesou určitou symbolickou až ikonickou hodnotu.

1. Hodnota a její význam

Co je hodnota stavby, jaký význam má tato hodnota a kdo z jaké pozice ji určuje?
Co je architektonická hodnota?

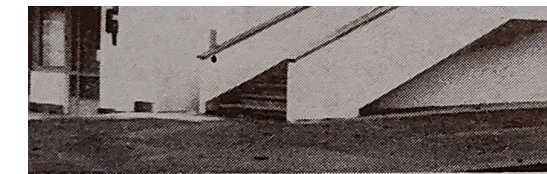
Ve vztahu v tématu civilnosti a reprezentativnosti lze vidět tohle téma černobíle a to tak, že tvrdit, že reprezentativní stavby mají hodnotu oproti stavbám civilním vzniklých ve stejném kontextu. Avšak hodnota vždy na něčem tkví, z něčeho vychází a vztahuje se. Až poté na základě rozšifrování tohoto jádra můžeme utvářet selekci, rozdíly a hranice. Proto je podstatné vždy hodnotu vázat k nějakému přizvisku v čem a jakým způsobem je stavba hodnotná. Lze však tyto dílčí hodnoty mezi sebou porovnávat? Lze tvrdit, že reprezentativní stavby mají hodnotu oproti civilním? Znamená to tedy, že civilní stavby jsou nehodnotné? Jaká hodnota je významnější než jiná?

Za základní hodnotu civilních staveb lze právě považovat její odkaz každodennosti. Právě reflektování každodennosti nám dává náhled do užívání stavby, pochopení společnosti, doby a pochopení postavení města/státu. Definuje to tu masu. Vedle toho však reprezentativní stavby jsou jako kdyby selekcí těch “top 2%” s hodnotou symbolu a ikonické tendence nesoucí odkaz kultury doby, postavení reprezentativnosti a kultury ve společnosti. U utilitárních staveb by se ve stejné vazbě při pragmatickém uvažování jednalo o nesoucí odkaz postavení společnosti ve společnosti.

A proto je vůbec na místě srovnávat reprezentativní stavby a civilní stavby a na tomhle základě a tak přisuzovat hodnotu reprezentativním stavbám a ponižovat tak civilní stavby? Není to porovnávání jablek s hruškami ač se jedná v obou případech o ovoce?

Tímto uvažování se nesnažíme rozvrátit dělení na reprezentativnost a utilitaritu. Jedná se spíše o uvažování jestli je na místě porovnávat a tak se stavět k civilním stavbám jako k těm sekundárním a tak méně významným ve své hodnotě.

- > **Jaké vyšší privilegium udává symbolická hodnota stavbě?**
- > **Nabývá stavba na symbolické hodnotě postupem času?**
- > **Jaké okolnosti /politický režim, čas, autorství,.../ připisuje stavbě hodnotu a tak vytváří tuhle diferenciaci?**
- > **Lze porovnávat jednotlivé hodnoty, a tak porovnávat stavby, mezi sebou a určovat jejich míru významnosti nad ostatními?**



Architektura nelže, ať chceme či nechceme zrcadlí pravdivě obraz své doby. Obrazem naší doby nejsou jen velké a výjimečné stavby realizované vysokými náklady, ale také obyčejné občanské stavby, s nimiž je občan této země denně konfrontován. Ubytovny, pavilóny občanské vybavenosti, to jsou vedle bytových domů ty nejběžnější stavby, které každodenně užíváme a které jsou součástí našeho všedního života. Právě takovéto stavby by proto měly být hmatatelným důkazem toho, že některé ze základních principů, k nimž se naše společnost hlásí, jsou uváděny ve skutečnost — důkazem úcty k pracujícímu člověku a k jeho kulturním, sociálním a estetickým potřebám. Nedostatek této úcty a sociálně vyspělého myšlení v našem běžném stavění je v rozporu se samou podstatou socialistické architektury.

2. Kde je hranice mezi civilností a reprezentativností?

Pro vytvoření “hranice” jako významu oddělující dvě a více odlišných entit před-
chází jeho ohodnocení. Ale ohodnocení na základě čeho? Co utváří TO ohodnocení, co
vytváří TU hranici?

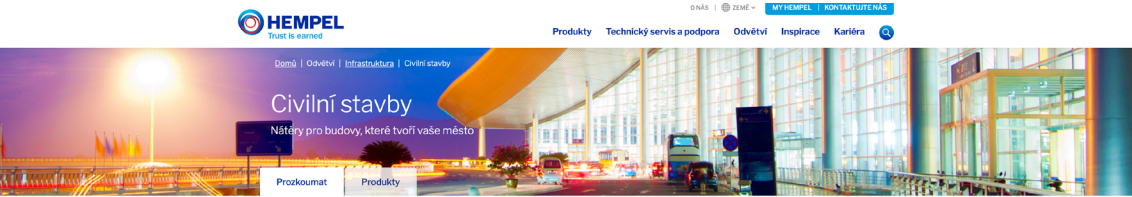
Na začátku selekce staveb jsme vystaveny určovat hranice, ty nám udávají zpětně
tu selekci. Hodnota jako taková je tématem samo o sobě, které jsme zvolily jako jednu
z kapitol.

Následně tak hranice je něco, co chápeme jako ten následný rozdíl po určení
hodnot jednotlivých výchozích parametrů. V čem tkví ta rozdílnost /hranice/ a lze ji
probořit? Vytváříme to dělení a hranice pro lepší pochopení architektury a jejich hod-
not? Neomezujeme a neponižujeme tak některé stavby právě třeba v uvažování jak s
nimi následně naložit?

> Kde je míra hranice a lze ji probořit?

> Na základě jakých parametrů si vytváříme hranice a učujeme rozdílnosti?

> Co nás podněcuje k tomu vytvářet dané rozdíly?



Ochranné nátěry, které
porazí čas i živly

Stadiony a víceúčelové haly, obchodní centra nebo dopravní uzly a terminály.
Tyto budovy jsou páteří všech moderních měst. Jenže aby opravdu
fungovaly a lidé se do nich rádi vraceli, musí také dobře vypadat. S
minimálními nároky na údržbu.

Proto musí odolávat vlivům počasí, znečištění a provozu, který v nich panuje.
A také splňovat veškeré zdravotní a bezpečnostní standardy. Dodavatelé
jsou tak pod velkým tlakem – musí hlídat kvalitu, termíny i rozpočet.

Náš nátěr vám s tím pomůže. Ať už natíráte ideálně ve světě, dodáme
vám vše včas a ve vysoké kvalitě.



WIKIPEDIE
Otevřená encyklopedie

- Hlavní strana
- Nápověda
- Potřebuji pomoc
- Nejlepší články
- Náhodný článek
- Poslední změny
- Komunitní portál
- Pod lípou
- Podpořte Wikipedii

- Nástroje
- Odkazuje sem
- Související změny
- Načíst soubor
- Speciální stránky
- Trvalý odkaz
- Informace o stránce
- Položka Wikidat

- Tisk/export
- Vytvořit knihu
- Stáhnout jako PDF
- Verze k tisku

V jiných jazycích [Přidat odkazy](#)

Kategorie **Diskuse**

Kategorie:Reprezentační stavby v Česku

Podkategorie

Zobrazují se 4 podkategorie z celkového počtu 4 podkategorií v této kategorii.

H

► [Hrobky v Česku](#) (6 kat., 35 str.)

O

► [Oficiální rezidence v Česku](#) (2 kat., 4 str.)

P

► [Paláce v Česku](#) (11 kat., 6 str.)

Z

► [Zámky v Česku](#) (14 kat., 4 str.)

Kategorie: Stavby v Česku

Stránka byla naposledy editována 17. 1. 2020 v 07:48.

Text je dostupný pod licencí [Creative Commons](#) [Uveďte autora](#) – [Zachovejte licenci](#), případně za dalších podmínek. Podrobnosti naleznete na stránce [Podmínky užití](#).

[Ochrana osobních údajů](#) [O Wikipedii](#) [Vyloučení odpovědnosti](#) [Kontaktujte Wikipedii](#) [Mobilní verze](#) [Vývojáři](#) [Statistiky](#) [Prohlášení o cookies](#)

3. Minulost & současnost

Pro naše základní téma civilnosti jsme si vytyčily obecná témata, tedy naše kapitoly. Po celou dobu research nás však ve velké míře provází také téma doby a to napříč všemi našimi kapitolami. Lze téma doby promítnout do vytyčení hodnot stavby, ovlivňuje míru hranice a její určení a stejně tak doba určuje vůbec náš postoj a chápání dané architektury.

Obzvlášť nyní v pozici kdy si utváříme postavení vůči architektuře minulých dekád je vliv doby jedním z významných parametrů vedle jejich hodnot a kvalit. Začleňuje architekturu jak v pozitivním, tak i negativním duchu aniž by architektura sama o sobě za to mohla. V jaké míře je však doba zaměňována za politický režim určující tendence je však otázka. Pro paměť společnosti na určitá období spojená s konkrétními politickými režimy to je však ve spojitosti s architekturou pomíjivé oddělovat, protože lidé si dobu s politickým režimem pojí a tak bohužel nahlíží i na architekturu daného období.

Pro nás v tomto tématu vyvěrá na povrch otázka naložení s civilními stavbami v posledních třech dekádách minulého století v současném kontextu. Ptáme se proč ikonické stavby těchto dekád vyvolávají takové vlny odporu vůči bourání, ač jsou oprávněná, vedle jiných avšak civilních staveb ze stejného období nesoucí třeba stejně tak autorství či náležitě kvalitní odkazy doby. Kde a jaký rozdíl v tom tkví. Jedná se o nedoceněnost takových civilních staveb? A jak to změnit?

V návaznosti na předchozí kapitoly by právě civilní stavby měly být těmi, které nesou jak odkaz doby, tak stejně tak nejsou pod striktní a dogmatickou nálepkou ochrany, a tak jsou ideálním prostorem pro využití jejich potenciálu v aktuálním kontextu.

- > **Do jaké míry je doba podstatná pro vnímání architektury?**
- > **Lze se odprostit od kontextu politického režimu v souvislosti s dobou?**
- > **Jakou další hodnotu, kromě hodnoty a limitů konstrukce/ekonomiky stavby politického vlivu, přináší doba architektuře?**



Opravit, nebo zbourat? Praha 10 řeší, co s chátrajícím KD Eden. „Lidi žijí jinak. Kulturní dům už není potřeba,“ říká jeho architektka

🕒 26. únor 2020 | [Mozaika](#)

[» Největší audioportál na českém internetu](#) [mujRozhlas](#)

Kulturní dům Eden, únor 2020 | Foto: Tomáš Vodňanský, Český rozhlas

Praha 10 řeší co s chátrajícím KD Eden. Poslechněte si, jak to v budově vypadá dnes

16:05

4. Absence (?) symbolu

Profánní budovy, které se časem nestávají památkami. Užité budovy, které jsou součástí městské struktury a lidské každodennosti. Ale zároveň domy, které mají zajišťovat zázemí a bezpečí jednotlivců - útok na civilní budovu se (nejen) nyní stal symbolem největšího zvěrstva. Civilní jako to, co je pro běžné lidi a co se nemělo by politizovat - útok na civilní stavbu je válečným zločinem.

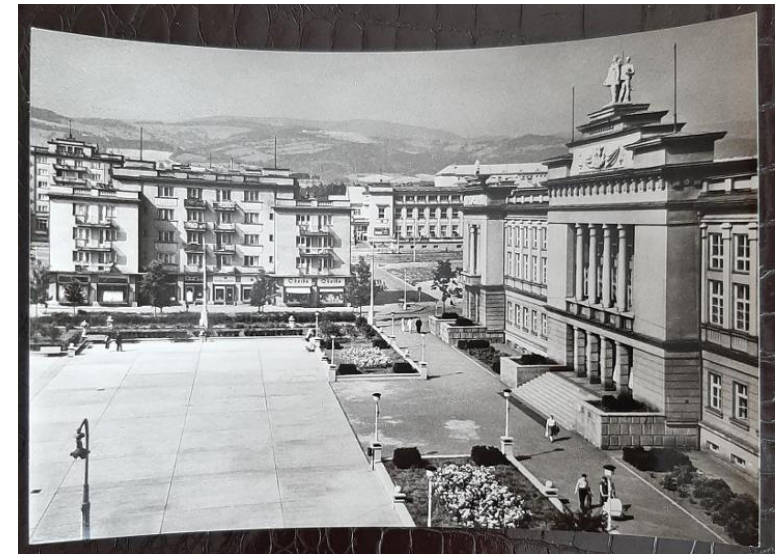
Zatímco reprezentativní budovy často dostávají v průběhu historie typický výraz (vzpomeňme např. na historizující slohy, které byly přiřazovány stavbám na základě jejich funkce - neogotika pro radnici, řecký styl pro parlament atp.), u staveb civilních takto významnou roli asi můžeme najít spíše zřídka, samy zůstávají spíše v pozadí. Důraz na architekturu civilní pak často přichází ve vypjatých momentech, kdy chce historie a politický systém zpolitizovat úplně vše. Jako například sorela a její důraz na obyčejného člověka - dělníka - a národ. V nově budovaných sídlištích často na

zelených loukách byly obytné budovy bohatě symbolicky dekorovány a cíleně se odkazovaly na historické předlohy - jejich půdorysy byly ale typizované. Cílem bylo typizovat i další občanské stavby v těchto souborech jako např. kulturní nebo zdravotní centra.

I dnes je téma bydlení a občasných staveb (připomeňme např. halu "pro Sáblikovou") často spíše populistickou politickou proklamací, která ale neřeší hlavní problémy funkčně a s vizí do budoucna. Na příkladu Sportprojektu můžeme pozorovat nahodilost, která se někdy s civilními stavbami pojí - na různých místech vznikaly stavby, které sice spadaly pod jeden ateliér, jejich kvalita je ale často zcela rozdílná.

Reprezentativní stavby vnímám jako odkaz toho, jaká by doba chtěla být, civilní stavby jako vzpomínka na to, jaká doba skutečně je.

- > **Jaká symbolická hodnota náleží v civilních stavbách své doby?**
- > **Jaký je na civilní výstavbu kladen politický důraz? Jsou jeho nástrojem?**
- > **Jak tyto stavby stárnou a co nám říkají o své době?**



5. Role funkce

Funkce jako důvod vzniku a jako sudička, co bude s budovou dál.

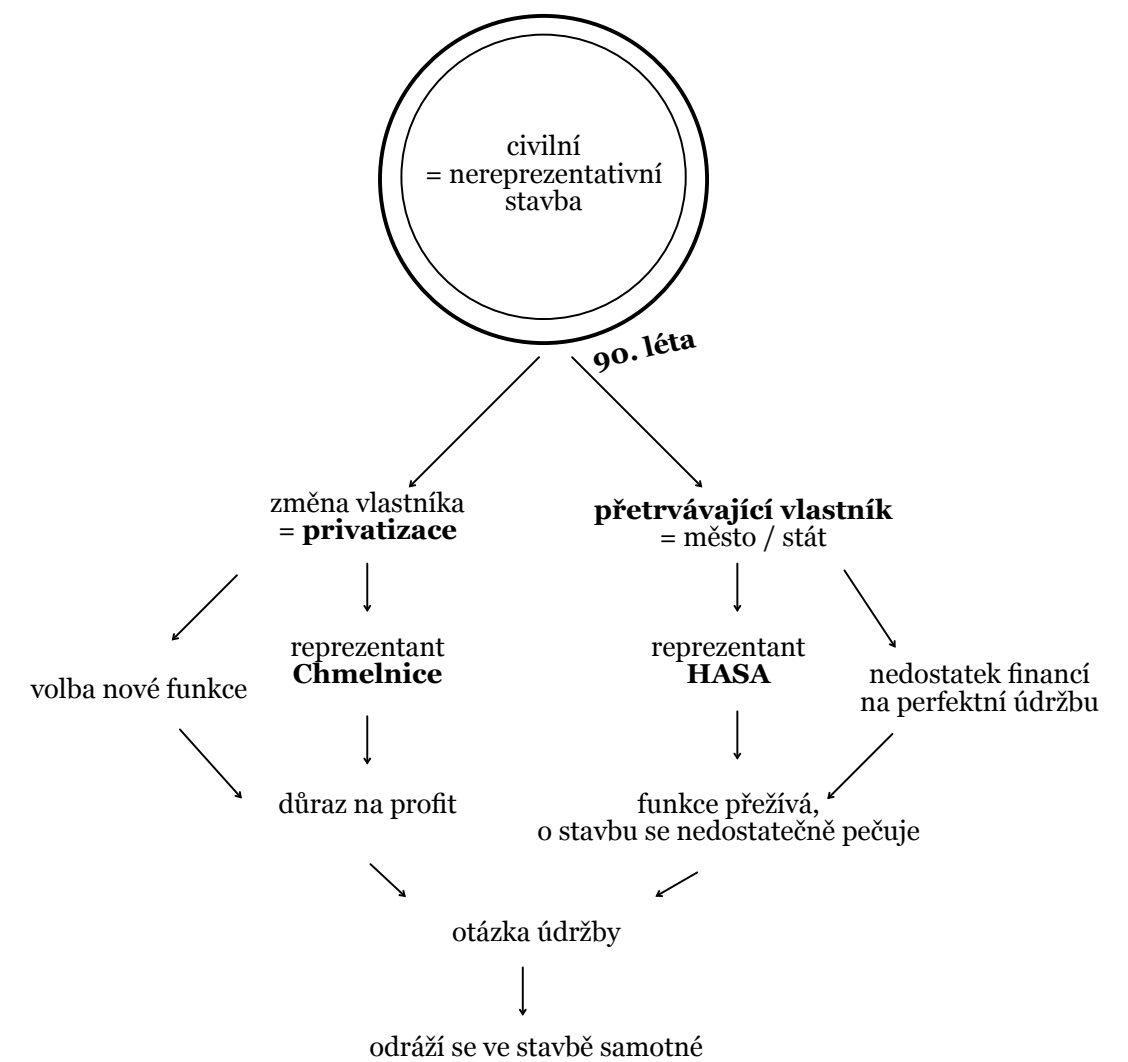
Současnou tendencí, která se odklonila od modernistického myšlení, je tvořit polyfunkčnost - v městech, čtvrtích i jednotlivých budovách. Density, hustota a patnáctiminutové město jsou zakládny dneška, která svou kombinací mají vytvářet funkční struktury. Polyfunkčnost jako současný preventivní lék na zamrzání a jako aktivace domu či pozemku v různých časech a obdobích. Je to zcela logické odklonění od modernistického snu, který se v čase ukázal jako nefunkční. Osud

stavby ale nedeterminuje jen její funkce, ale i její univerzalita - zatímco náplň může vymizet, samotná konstrukce přetrvává. Adaptabilita zde jako nutnost byla vždy - ať už to byl Michelangelo přestavující Diokleciánovy lázně na kostel Santa Maria degli Angeli nebo každý, kdo si v nedávné pandemii zařizoval domácí kancelář z ložnice.

V rámci dnešních přístupů kudržitelnosti se v principu reuse zachovávají celé konstrukce. Na příklad v Belgii se do roku 2040 plánuje zastavit zastavování otevřených ploch - tamní architekti tak principem reuse zabývají ve větší míře než např. u nás.

- > Jaké je dnešní postavení monofunkčních celků z minulosti?
- > Jak je můžeme transformovat a jak se zároveň připravit na budoucí transformaci staveb, které vznikají dnes?
- > Je polyfunkčnost lékem pro všechno?
- > Nakolik to, jakou má budova funkci a vlastníka, ovlivňuje, jak a jestli budova funguje?

Nakolik to, jakou má budova funkci a vlastníka, ovlivňuje její fungování?



6. Role civilnosti

Civilní = občanský, věcný, prostý

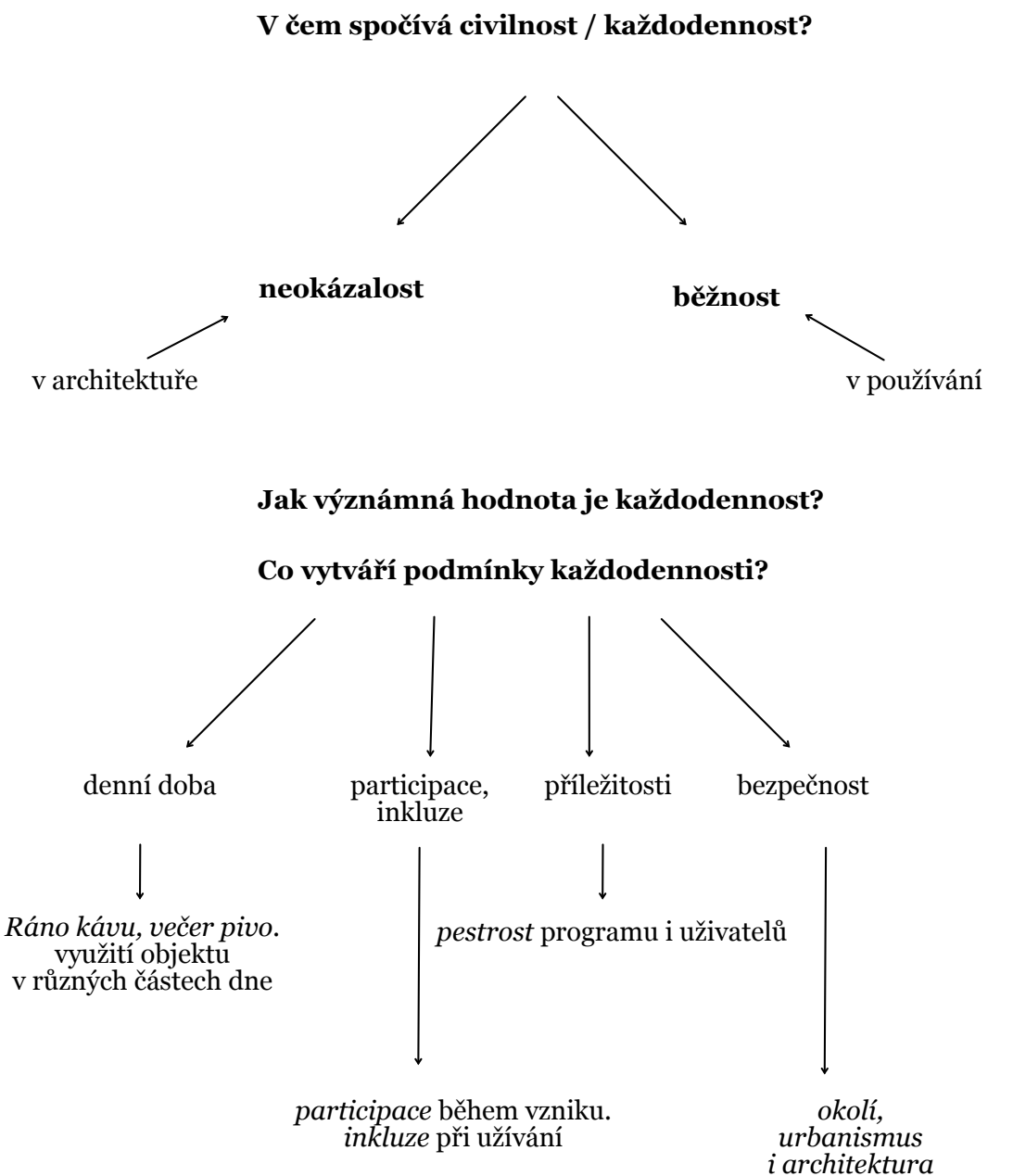
Civilnost chápu jako obraz doby, civilní jako každodenní.

Bez sociologických studií nelze definovat "průměrného občana" - a kdybychom nějakého definovali, pravděpodobně takový člověk neexistuje. Každodenní životy kombinované s preferencemi dobu se ale odrážejí ve městě a v občanských stavbách, které jsou v dané době vytvořeny. A protože se na ně často neklade stejný důraz jako na stavby, které mají něco reprezentovat, vidím v nich odraz průměrnosti své doby.

Můžeme tedy sledovat a porovnávat standard nabízených služeb, kvalitu veřejných prostranství kolem nebo kvalitu zpracování. Co je nabízeno běžnému občanovi a jakým způsobem? Na co jsou prostředky a na co se klade důraz? dnes jsou tyto stavby povětšinou iniciovány veřejným sektorem, např. místními samosprávami.

Všechny tyto parametry pak dohromady vytváří standard, který má velkou moc - nejen že vytváří možnosti trávení času ve městě, ale také ovlivňuje naše vnímání a náš standard kvality architektury a města. Mezi civilní stavby mi přijde logické řadit i veřejný prostor - a na základě kvality veřejného prostoru přeci často hodnotíme vyspělosti jednotlivých měst. A to, kde žijeme, s čím se setkáváme, pak ovlivňuje náš vkus, vnímání, kulturu.

- > **Jestli je civilnost odrazem své doby, co dnešní doba odkazuje budoucnu?**
- > **Co je nabízeno běžnému občanovi a jakým způsobem?**
- > **Na co jsou prostředky a na co se klade důraz?**
- > **Jak můžeme v civilních stavbách reflektovat sociální problémy dneška?**

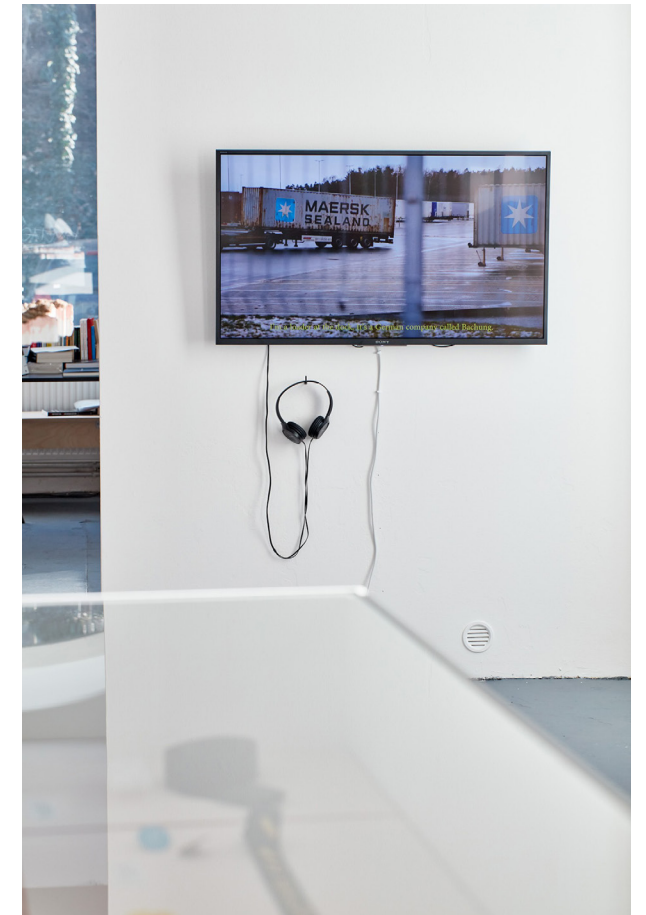


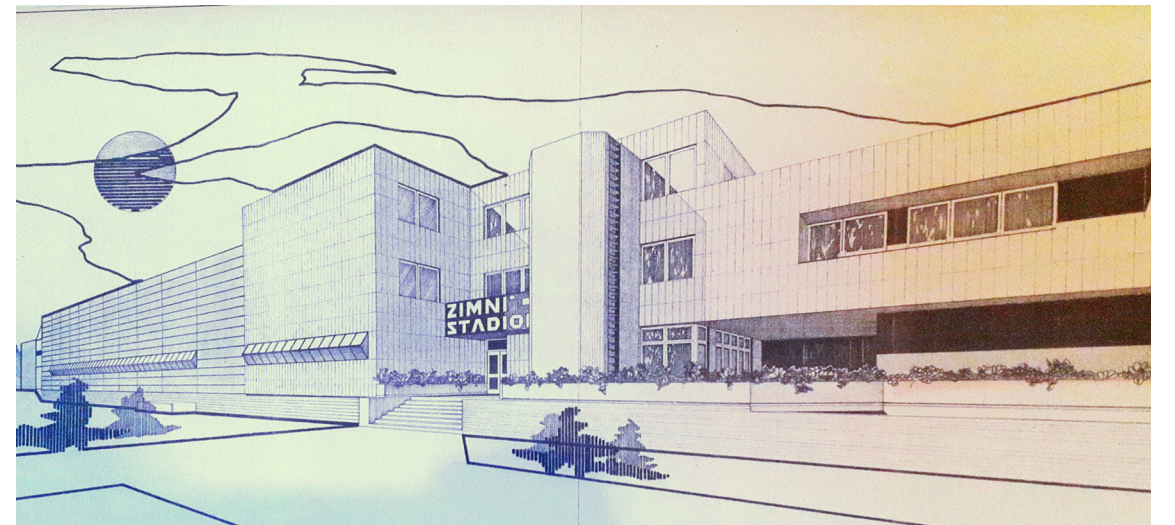
7. Současnost & budoucnost

Otázka, kterou si kladu: Čím bychom se měli zabývat dnes a co budeme řešit v budoucnu? Co budeme muset reuse a jak předcházet nevyhnutelným změnám? Jak se budoucnost popasuje s dnešní stavební produkcí nehledě na její promyšlení či kvalitu? Co necháváme jako obraz dneška? V předchozích odstavcích si kladu otázku, jestli je doba taková, jako její průměrná produkce, jestli je to pravý odraz naší kultury. Naše doba tedy zanechává kobercové zástavby rodinných domů, logistické haly na okrajích měst i nekompatibilní zásahy do jejich širších center a radikálně tak proměňují naši krajinu.

Tématu hal a myšlence architektury jako prostředku, který může logistické haly rozkládat, stejně jako skládat, se věnovala čtveřice autorů - architektů Kateřina Frejlichová, Miroslav Pazdera, Tadeáš Říha a Martin Špičák ve své knize Ocelová města: architektura logistiky ve střední a východní Evropě (VI PER Gallery & Park Books, 2019). Naši krajinu a zemědělskou půdu zaplavují ocelová města tvořená z souborů překladišť a skladovacích hal. Kromě otázek architektury se problematika dotýká samozřejmě i výrobního procesu, ekonomiky, pracovních podmínek apod. Plocha skladů se každé čtyři roky v České republice zdvojnásobí a naše země se tak z montovny Evropy stává také překladištěm - tento proces bohužel ještě nekončí. Jisté ale je, že co s tímto postaveným dědictvím provést, budeme muset v budoucnu řešit. Tak jako se, převážně v zahraničí, nyní kultivuje životní prostor v panelácích a jejich přestavby jsou typickou ukázkou soudobých zásahů a reuse projektů. Co budeme s banální výstavbou dneška dělat zítra?

- > **Čím bychom se v rámci přestavování a udržitelnosti měli zabývat dnes a co budeme řešit v budoucnu?**
- > **Co je nabízeno běžnému občanovi a jakým způsobem?**
- > **Na co jsou prostředky a na co se klade důraz?**
- > **Co budeme muset reuse a jak předcházet nevyhnutelným změnám?**
- > **Jak se budoucnost popasuje s dnešní stavební produkcí nehledě na její promyšlení či kvalitu?**
- > **Co necháváme jako obraz dneška?**
- > **Co budeme s banální výstavbou dneška dělat zítra?**





Rozhovor s autorem budovy HASA
Alžběta Nováková

Sportprojekt a příbuzná tvorba

autor finální studie Sportovního areálu Havlíčkovy sady ing. Petr Hruschka

Pokud je mi dobře známo, vznikl projekt v rámci plánu na Sportovní areál Havlíčkovy sady ze 70. let. Podílel jste se i Vy sám na tvorbě tohoto plánu? Jaké byly cíle a proč došlo k realizaci právě Hasy?

Výstavba Sportovního areál HASA byla původně koncem 70. let iniciována vysokoškolskou tělovýchovnou jednotou TJ VŠ Praha a měla zahrnovat zimní stadion s celoročním provozem a s ubytovnou se zázemím pro sportovce (soustředění apod.), sportovní halu s diváky a plavecký stadion. Sportovní hala měla být před zimním stadionem při hlavní ulici, plavecký bazén při ulici Perunova. Měl to být relativně komplexní areál pro vysokoškolský sport, který byl v té době v mnoha disciplínách vrcholový. Na studii areálu se za Sportprojekt Praha (patřil pod ČSTV) podílel akad. arch. J. Hruschka (můj bratr), Ing. M. Hanek, Ing. arch. J. Sedlický a později i já. Areál měl být realizován po etapách v pořadí zimní stadion, sportovní hala a plavecký bazén.

Jak měl stadion HASA fungovat? Vznikal pro širší veřejnost nebo pro podobné využití jako dnes (využití univerzitním spolkem)?

Jako první se začal projektovat zimní stadion s celoročním provozem, který měl být určen hlavně pro v té době velmi úspěšné krasobruslaře, a proto jsme si mohli dovolit i prosklené fasády, nehrozilo nebezpečí poškození od tvrdých střel, puk se na ledové ploše neměl vyskytovat. Bylo počítáno i s veřejným bruslením v určených hodinách. Stavba zahrnovala ledovou plochu 60 x 30 m s technickým zázemím (strojovna chlazení, rolbovna apod.), ubytovací kapacitu 50 lůžek, restauraci a krytý parking. Zajímavostí stavby bylo sousedství potoka Botiče s možností záplav (navrženo na 100-letou vodu) a kryté parkoviště pod ledovou plochou, což byla tehdy u nás rarita.

Spolupracoval jste na něm s nějakými dalšími projektanty nebo architekty? (v plánech uveden ještě J. Hnátek) Jak probíhala stavba?

Na projektu pracoval celý kolektiv, protože je to soubor mnoha profesí a to i speciálních. Bez účasti různých specialistů by takový projekt nebylo možné vytvořit, důležitá byla i jejich vzájemná koordinace, kterou jsem se většinou zabýval já. Kolega J. Hnátek se mnou spolupracoval na stavebně-technickém řešení.

Jak stavbu vnímáte v kontextu architektury tehdejší doby?

Architektonické řešení stavby je poplatné době vzniku, bylo to spíš účelové řešení než vznosná architektura, ale ani dnes nevypadá zle. Teď bychom asi leccos řešili jinak, zvlášť s přihlédnutím k podstatně lepšímu současnému sortimentu materiálů. Sportprojekt se podílel na návrzích většiny tehdy řešených sportovních staveb, měl kromě Prahy několik ateliérů po republice (Brno, Ostrava, Liberec, Náchod atd.). U sportovních staveb, které neprojektoval, byli někteří jeho pracovníci členy komise ČSTV, která projekty související se sportem posuzovala. Kolektiv Sportprojektu zpracovával Typizační směrnice pro jednotlivé typy sportovních staveb, kterými se měli řídit projektanti a podle kterých se pak stavby posuzovaly.



Rozhovor s autorem budovy FMDS a pavilónu OD Lípa
Dita Petráňová

UBYTOVNA FEDERÁLNÍHO MINISTERSTVA DOPRAVY A SPOJŮ S PAVILÓNEM OD LÍPA

autor finální studie Ing. arch. Václav Šebek

Jak vznikl hmotový koncept a jakým způsobem jste reagoval na okolní různorodost a měřítko zástavby okolí?

Na začátku jsem neměl žádný jiný hmotový koncepty. Tohleto se mi v hlavě zrodilo jako la prima a řekl jsem si, že líp to nevymyslím. Ta samotná výstavba byla hodně ovlivněna kapacitami, co jsme měli. Zejména těmi konstrukčními a těmi ubytovacími. Dostali jsme přidělený nějaký panel a s tím jsme museli nějak naložit. Jelikož tam vedle už byl ten věžák, tak jsem se chtěl přiblížit jak jemu, tak i k té nižší Koněvce. A tak postupně zregulovat výšku toho věžáku, co tam byl dávno předtím, ale zároveň dostát té nižší zástavby. Ten zadní objekt tam bylo jasné kolik tam má být ubytovací kapacity a podle toho se to udělalo, ten přední objekt vznikl v závěsu za tím zadním a tam ten program byl hodně volný od zadavatele. On ani pořádně nevěděl co tam chce, jen to mělo sloužit té veřejné vybavenosti v okolí. Tam tehdy nic nebylo pořádně. Jakmile jsme udělali tu hrubou stavbu té ubytovny vzadu, tak se začalo s jedním jeřábem, co stál v těch dnešních garážích, na tom předním objektu. Tehdy se ještě počítalo, že ten prostor nad garážemi bude prodlužovat takový klidnější bulvár směrem na východ narozdíl od rušné Koněvky. Ale k tomu nikdy nedošlo. Ten prostor zůstal jen téměř dvěma objektům. Měla tam být dokonce bohatá zelená střecha, veřejný prostor, no bulvár co vede k tomu věžáku a směřuje rovnoběžně s Koněvkou, ale je klidnější. To se za ta léta nepovedlo, teda no.

Díky tomu, že to bylo vlastně z valné části neobjektivně popsáno tím investorem jak to bude vypadat a co všechno tam bude, tak se tehdy podařilo vlastně udělat dost atypickou věc, která byla v době, kdy vlastně všechno bylo panelové a takové víme jaké, tak se podařila udělat věc, která byla zřejmě atypická.

Já to považuju v té době, když člověk vezme v potaz co tehdy bylo možné postavit nebo co bylo obecně možné jako prosadit, v mnoha bodech za takové drobné vítězství.

A co konstrukce? Měl vliv tenkrát stát a jeho prefabrikované přídělky?

Ta konstrukce je z montovaného skeletu, který jsme dostali v určitém množství přiřazený a jinak byl teda dozdíváný cihlami. Ten plášť je z keramických panelů s tou výraznou žlutou ocelovou konstrukcí se skleněnými plochami, který je teďka teda ve strašném stavu, protože se o to nikdo nestará. Protože ta Koněvka je velmi frekventovaná, tak jsme to zvolili jako zvukovou izolaci. V té době, kdy jsme to projektovali, a kdy jsme to stavěli, tak tepelný účinek se jako vůbec nebral v potaz, šlo spíš o tu kvalitu toho odhlučnění té Koněvky, kdy se dělali zkoušky, aby do té ulice mohla být hudební škola teda. Díky tomu řešení té zvukové stěny to vyhovovalo.

Jaký byl původní program a kdo byl zadavatelem?

To bylo prostě pro zaměstnance pošty. Jedno jestli pražský nebo jiná, to nebylo jako na krátkodobý ubytování jako na týden. Tam bydleli jako ve svobodárně v podstatě s tím rozdílem, že tohle mělo určitou kvalitu díky

tomu, že to nebyla občejná ubytovna jako pro passanty, jako pro ty kdo přijde a za týden zase odejde, ale to bylo dělaný pro dlouhodobé ubytování zaměstnanců, kteří neměli vlastní ubytování. Takže třeba u té haly, která vypadá jako nějaká u slušného hotelu, tak tam se nešetřilo. Ba naopak. Tomu Ředitelství pošty bylo trošku jedno kolik to stojí. Ale prostě nevdala jim určitá úroveň, která z toho dělala něco jiného než jenom nějakou ubytovnu pro jejich zaměstnance, který tam přijde a zase odejde. Bylo to tedy pro vyšší třídu zaměstnanců toho Ředitelství pošty.

Vstup byl samozřejmě přes recepci, jakože jo, bylo to jakoby takový hotelový zařízení, ale jinak tam měl každý svoji vizitku a přitom vlastně to nebyl normální bytový objekt. No, tak jak říkám, takový rezidenční objekt, kde dole je vrátný a máte dole nějaké služby a tak a ty byty nahoře byly už zařízený teda. Ty jednotlivý byty byly jednotně zařízený. Tohle je vlastně půdorys toho přízemí té ubytovny. Dvě jádra, hlavní trakt.

To je přízemí a potom se opakují ty jednotlivý patra s pokoji s vlastním příslušenstvím, většinou pokoje je dvoulůžkový nebo prostě větší, které se tak opakovaly.

Díky tomu, že vlastně ten investor, tedy to Ředitelství pošty, neměl vůbec žádné představy jak by to mělo vypadat mimo toho, že ten zadní objekt bude ubytovací zařízení, tak se ten program toho předního pavilonu vlastně v naší spolupráci hledal. Ten národní výbor, co to potom užíval, ty tam chtěli nějaký kulturní zařízení, kde by se prostě něco dělo, ale ani to nedokázali pořádně specifikovat.

Takže ze začátku to mělo být kulturní zařízení, nikoliv hnedka škola hudby, ale kulturní zařízení.

Takže vlastně ten hořejšek potom v té další fázi se změnil půdorysně, protože pak teprve přišli na to, že by byli rádi, kdyby se tam mohla etablovat škola umělecká, že jo, hudební.

Takže ten objekt se vlastně pak adaptoval na tenhle dodatečně vymyšlený nebo zadaný program hudební školy.

U toho pavilonu to jste viděla, že nahoře jsou ty kamrlíky jako ty jednotlivý učebny, tohle je vlastně ten společenský sál. Tuhle byly ty výtahy do těch skladů, tady byla ta samoobsluha, tady byly ještě dvě malý prodejny a vždycky tady byla nějaká hospoda teda.

Oni ani neměli představu jaký obchody by tam chtěli nebo co schází na tomhle místě. Čili i tvorbu té náplně toho pavilonu to nebylo přesně daný, to vzniklo i ve spolupráci s námi.

Podstatný je pro celkový soubor staveb ten dvůr mezi oběma stavbami, záměrem jak jste již zmínil bylo z něj vytvořit zelený bulvár. Vycházel jste pouze z kontextu okolí nebo to bylo součástí zadání bez ohledu na to?

Tam šlo o to využít celý ten pozemek a popasovat se s tím okolím. Ten věžák, to jsem se snažil regulovat, ale zároveň tak jsou ty nižší baráky kolem tý Koněvky. V podstatě celý ten pozemek je nějaký pojatý a využit. Pomohli jsme si těmi rampami a průchody, zároveň bylo jasné, že ze stran budou vjezdy do garáží a k té tišší ulici Na Chmelnici budou ty vstupy do té ubytovny toho Ředitelství pošt. Původní záměr bylo udělat ten bulvár, ale to by se to muselo povést celé podél té ulice Koněvovy. My jsme udělali proto ten prostor mezi tím i s tím umění, který měl být původně krajinářsky pojatý nad těma garážema.

Obě stavby jsou významně výtvarně pojednány. Jak stavby jako takové, tak i okolní veřejný prostor. Jaký jste měl pocit ze spolupráce s umělci?

No na tu spolupráci mám vzpomínky poměrně dost intenzivní. Protože byla součástí té dokumentace a také díky těm vyčleněným 3 nebo kolika procentům, že jo, tak tam byl určitě balík peněz. No a já jsem měl na prousto jasnou představu jak co chci. Ne konkrétně co, ale kde. Zároveň jsem měl vybraný konkrétní výtvarníky, které já znám, s kterými jsem měl už nějaký vztah. No a ty jsem tedy oslovil a řekl jsem co si asi tak velmi rámcově představuju. Třeba to vysoký, hejbací mezi těmi budovami, tak tam jsem věděl, že chci něco takového na pozadí té vedlejší vysoké budovy, aby to bylo něco, co tam má určitou logiku a co se tam neztratí. Na tom chodníku do toho veřejného prostoru mělo být něco pro lidi, tak tam vzniklo to pítko, které teda hrálo zevnitř, ale nikdo o tom neví. Takže jsem navrhl lidi, který jsem tam chtěl a potom to muselo jít samozřejmě přes komisi, kde tehdy mi k tomu dali další dva výtvarníky, a že se to musí udělat konkurzem, tak se mi podařilo pokaždý vybrat z toho konkurzu ty, který jsem tam původně chtěl. U té přední fasády do Koněvovi jsem měl jasnou představu, že když to je obchodní dům Lípa tak, že to bude něco s tím, že to budou třeba ty čtveroroční období, že jo. A chtěl jsem, aby to mělo jednotný charakter i toho informačního systému, tak jsem oslovil někoho, s kým jsem už spolupracoval a šlo to. Ty tyče na vlajky, to bylo taky designovaný a plus tedy ten nábytek vevnitř v té hale. To jsem, ale nedělal já, to dělal náš interiérista. Nebo třeba to zábradlí té ubytovny je mnohokrát kritizovaný tím investorem proč to má vypadat takhle, proč to není jako normální zábradlí. No tak co, není tam normální zábradlí. Povedlo se udělat krásný zábradlí. Ale je to jiný, je to individuální práce, která z betonového baráku z betonových panelů udělá alespoň něco, kde je nějaký prvek, který to ozvláštňuje. Takže ta představa, kde co bude to jsem tedy určil já, ale jinak jsem všechny oslovil, aby mi to nějak pojednali.

Budovy významně ovlivnila privatizace éry 90. let, kdy původně ze statního vlastníka se stal soukromý vlastník. Jak to tenkrát bylo?

To všechno fungovalo až do toho roku 1991 nebo 1992, kdy to vlastně koupil celý ten pavilon tehle Švábek. Od koho to koupil to nevím. To jsem se nikdy nedozvěděl, ale pravděpodobně to koupil od Ředitelství pošt. Jak to tehdy bylo, to Vám nepovím. Nebo počkejte, on to nekoupil od Ředitelství pošt, protože Ředitelství pošt patřila jenom ta zadní ubytovna. Tehle pavilon nepatřil Ředitelství pošt, tehle pavilon patřil místnímu národnímu výboru. Protože tam byl krám, hospoda, tam byla ta lidová hudební škola umění. To nemělo nic společného s tím s Ředitelstvím pošt, to na začátku pouze financovalo tu výstavbu, ale nebylo jeho uživatelem. Ono jak se tenkrát tyhle věci děly, to bylo dost zamotané a nelogické. V tom předním objektu byla vždycky ta lidová hudební škola umění. Že by tam byla teďka ubytovna to nevím. Vážně? Tady? Tady fakt netuším...leďa, že by ten hořejšek, ty kamrlíky těch učeben pro tu lidušku, že by tam byly nějaký ubytovací pokoje, ale to není možný přece. Tam není voda, to by museli mít společné toalety, sprchy a tak. Tak mně se zdá, že to je podfuk, protože zase já si pamatuju přesně tu dispozici toho hořejšku. Nedovedu si představit v tomhle to ubytovací zařízení. To slyším poprvé a a považuju to za nějaký fígl.

Z naší research nabýváme dojmu, že civilní architektura posledních čtyř dekád je v současném kontextu téma, které je neotevřené, nekonfrontované a opomíjené. Oceňujeme vlnu nevole vůči neblahým budoucím osudům reprezentativních staveb stejné epochy, ať už se jedná o černobílý scénář bourání a nebo bezhlavé zásadní rekonstrukce bez návaznosti na cenné odkazy doby. Avšak na stejném poli působnosti postrádáme postoj vůči civilní architektuře téhož období.

PODNIK ZAHRANIČNÍHO OBCHODU

CHEMAPOL - INVESTA

Martin Kunc

Diplomovou práci zastřešuje téma reuse v architektuře, které se v obecném pojetí zabývá adaptací stávajících objektů na nové funkce a znovuvyužitím stavebních elementů. Princip reuse není v architektuře novým. Materiálový nedostatek nebo čistě ekonomické důvody vedly minulé generace k častým přestavbám nebo využití materiálu z jiných staveb. Opětovný zájem o toto téma reaguje na společenskou poptávku hledat udržitelné řešení ve všech oborech lidské činnosti a snížit tak dopad na naše životní prostředí.

Stavební průmysl každoročně vyprodukuje okolo 11 % všech emisí CO₂ na světě. Přibližně dalších 28 % pochází z provozu budov. Jako architekti, kteří z velké části ovlivňují jejich uhlíkovou stopu a životnost, máme zodpovědnost hledat nové cesty k udržitelnějším řešením. Ještě před tím, než se rozhodneme zbourat starý dům a postavit nový, musíme zvážit jeho adaptaci. Lineární model (Extrakce – Produkce – Konstrukce – Užitek – Vyhození) musí být nahrazen cirkulárním modelem, který je založen na principech recyklace a znovu využívání již existujících materiálů nebo stavebních elementů.

Adaptace budov se v posledních letech dostává zpět do povědomí společnosti. Existují odborné publikace, vypisují se architektonické soutěže a byla realizována řada projektů. Fenomén konverzí se ale týká především budov z období mezi lety 1890–1940, které jsou většinovou společností chápány jako cenné. Předmětem našeho zájmu jsou převážně modernistické stavby vystavěné po roce 1945, jejichž osud je o něco komplikovanější.

Budovy vystavěné po druhé světové válce jsou v současnosti na konci svého prvního životního cyklu (35-70 let) a přirozeně by je měla čekat jejich generální oprava. Technologicky náročné stavby, často na rozlehlých pozemcích modernistického města jsou, i díky své obecné nepopularitě, pod tlakem nové výstavby. Místo opravy tak v mnoha případech přichází demolice a nenávratná ztráta.

Komplex podniku zahraničního obchodu (PZO) Chemapol – Investa byl jedním ze souboru architektonicky velmi kvalitních staveb, které sloužily jako reprezentační sídla úspěšných podniků obchodujících na zahraničních trzích. Tzv. pézetky měly ve struktuře socialistické ekonomiky výsadní postavení a mohly si dovolit stavět stavby, které svým provedením a estetikou úspěšně následovali světové trendy architektury.

Architektonický projekt na administrativní komplex ve Vršovcích pochází z anonymní architektonické soutěže na novou budovu Energetiky. Z důvodu nedostatku financí byl projekt nejdříve zrušen. Znovu byl obnoven až v roce 1966, kdy o projekt projevil zájem Ministerstvo zahraničního obchodu spolu se svými podniky Chemapol – Investa, které se zabývaly vývozem chemických a strojírenských produktů. V té době začínající architektky Z. Nováková a D. Šestáková dostávají za úkol postavit rozsáhlý administrativní komplex pro 2000 zaměstnanců. Pohledem soudobé generace začínajících architektů se jedná o nepředstavitelný úkol, který byl možný pouze ve struktuře socialistických projektových ústavů. Dodavatelem a projekčním partnerem se stala italská firma FEAL, které se věnovala prefabrikovaným stavebním elementům pro převážně průmyslové stavby. Autorky ke spolupráci přizvaly také velké množství soudobých umělců, jejichž díla byla přímo integrována do architektury nebo sloužila jako výzdoba reprezentativních sálů.

Administrativní komplex byl zamýšlen jako kompozice tří objemů, které jsou v parteru propojeny nízkou hmotou – společným lobby, které obklopuje vnitřní atrium s vodním prvkem. Budova A v jižní části sloužila jako ředitelství pro oba podniky zahraničního obchodu. Budova B, střední a také nejvyšší část domu, sloužila jako kanceláře pro obchodníky. Budova C v severní části byla určena pro mechanizaci. Nízké obdélníkové lobby propojuje budovu ředitelství s obchodní částí a obsahuje kromě recepce také reprezentativní sály, kantýnu a další zázemí. Na jeho střeše je pochozí terasa, která měla podle původního plánu sklesat spolu s terénem a diagonálně propojit celou parcelu.

Kodaňská 1441
101 00 Praha 10-Vršovice

vystavba: 1967-71

zadání:

investor:

generální projektant:

autorky projektu:

dodavatel:

účel:

aktuální funkce:

aktuální vlastník:

aktuální provozovatel:

anonymní soutěž

Podnik zahraničního obchodu Chemapol

Energoprojekt, Praha

Ing. Arch. Zdenka Nováková

Ing. Dagmar Šestáková

FEAL Miláno

administrativní budova PZO

administrativní budova s pronájemnými jednotkami

Daramis

Jankovcova 1595/14, 170 00 Prague 7

Kodaňská Office Center s.r.o.



Organizace práce architektů mezi lety 1948-1989

Martin Kunc

Práce architektů byla po roce 1945 zasažena dvěma systémovými změnami - nástup komunistů k moci a sametová revoluce. Obě dvě zrušily dosud platné poměry a nastavily nový způsob fungování architektů ve společnosti. S nastupujícím socialismem a všeobecnou kolektivizací soukromých firem došlo v roce 1948 ke zrušení soukromých ateliérů a projekčních kanceláří. Architekti ztratili výsadu svobodného podnikání a byli společně s inženýry a dalšími stavebními profesemi nuceni vstoupit do systému státních projekčních ústavů, takzvaných Stavoprojektů.

Myšlenka kolektivní práce vznikla již před válkou jako reakce na soudobou situaci, kdy většinu projektů kreslily velké zavedené ateliéry a současně v důsledku hospodářské krize vznikalo minimum nových staveb. Architekti snili o společné organizaci, která by poskytovala dostatek zakázek, iniciovala anonymní architektonické soutěže a poskytovala prostor pro další sebevzdělávání. Tento záměr korespondoval s politickými poměry a programem komunistické strany, která myšlenku převzala a realizovala ve své okleštěné a zároveň extrémní podobě.

Stavoprojekt začleněný do národního podniku Československých stavebních závodů byl ze své podstaty chápán jako výrobní podnik, který musí vykazovat ziskovost či množství odvedené práce. Stavoprojekt byl velký a těžkopádný podnik, který byl zavalen množstvím byrokratických procesů. V roce 1954 se tak od projektového ústavu s více než 12 tisíci zaměstnanci oddělují specializované projektové ústavy, např. Energoprojekt či Sportprojekt, které se věnují svým typologiím nebo vyhrazeným inženýrským objektům. V 50. letech také dochází ke vzniku krajských Stavoprojektů či projekčních ústavů při národních podnicích. Individuální práce architekta byla možná pouze při realizaci vlastního domu nebo spolupráci na uměleckém díle.

Postupem času dochází k celkovému upozadění architektury. Sledují se převážně ekonomické ukazatele, architekti dostávají přidělené katalogové konstrukční systémy a architektura pomalu mizí z veřejných médií a literatury. V 60. letech během společenského uvolnění dochází k založení Sdružení projektových ateliérů hl. města Praha s ateliéry Alfa, Beta, Gama, Delta a další. Obdobně vzniká Sdružení inženýrů a architektů v Liberci (SIAL). Tyto ateliéry fungovaly de facto jako samostatné projektové ústavy, které soutěžily nebo jinak získávaly státní zakázky. Ateliéry měly vlastní zázemí včetně většiny inženýrských profesí. Ve své době patřily k tomu nej kvalitnějšímu, co mohla československá architektonická scéna nabídnout. Během normalizace v 70. letech byla činnost ateliérů formálně omezena, a z hlediska organizace práce dále pokračovala v nezměněné podobě. Je však nutné zmínit, že část architektů emigrovala do zahraničí (Eisler, Baum, Jiříčná, Kaplický, Koleček, Zavřel a další) nebo jejich tvorba nemohla být publikovaná (Machoninovi, Z. M. Nováková) a jejich svobodná tvorba rokem 1970 skončila.

Revoluce v roce 1989 a pozdější privatizace představovala zdánlivý návrat k předválečnému systému. Původní projektové ústavy (např. SIAL, Gama nebo Sportprojekt) byly transformovány do akciových společností a tedy přímo privatizovány nebo pod stejným jménem znovu založeny členy ateliérů. Bývalí vedoucí ústavů se stali jejich řediteli, architekti jejich společníky. V naprosté většině ale nedokázaly navázat na svoje úspěchy v 70. a 80. letech. Po revoluci začali produkovat poměrně velké množství staveb, které ale stojí mimo zájem odborné i laické veřejnosti. Na druhou generaci porevolučních architektů zakládající své soukromé ateliéry často postrádala zkušenosti s vyjednáváním a vedením projektů. To bylo dáno strukturou vedení původních Stavoprojektů. Přesto se dokázali prosadit a v této době „vyrůst“ do podoby zavedených a respektovaných ateliérů.

zdroje:
přednáška, konference Architektura 60. a 70. let 20. století a památková péče, 13. 11. 2021
Radomíra Sedláková: Postavení architektury a architekta v Československu 60. a 70. let
<https://zam.zlin.eu/architekt/668-stavoprojekt-gottwaldov>

Proměna vnímání obrazu reprezentativní architektury

Podniky zahraničního obchodu jako symbol

Martin Kunc

Jinakost jako společný charakter

Socialistické hospodářství bylo na západě a ve zbytku světa prezentováno skrze Podniky zahraničního obchodu, takzvanými pézetky. Ty se staraly o dovoz a vývoz zahraničního zboží a hledaly odbytiště a dodavatele pro tuzemské společnosti. Monopolní postavení a obchod v zahraničních měnách umožňoval podnikům stavět vysoce kvalitní a reprezentativní sídla. Jejich architektura hrála důležitou roli, protože pomáhala utvářet obraz o ekonomických schopnostech Československa. Fotografie sídla firmy byly nedílnou součástí prezentace firmy, obraz průmyslově vyráběných skleněných domů nás sbližoval se západem, pro africké a asijské země byl zase symbolem úspěšného přechodu od agrární společnosti k té průmyslové. Do jisté míry šlo však o obraz umělý. O tom svědčí i fakt, že velká část budov musela být celá dodána ze zahraničí, kvůli nedostatečným kapacitám a technologické vyspělosti domácího průmyslu.

Od roku 1964 do 1989 vznik na území tehdejší Československa unikátní soubor administrativních staveb v různých stylech. První stavby převážně v mezinárodním stylu vznikaly v prostředí, které podobnou architekturu znalo. Československá společnost má za sebou úspěšnou reprezentaci na světovém EXPU 1958, existuje zde silná funkcionalistická tradice, jsou dostavěny první stavby od Karla Pragera a probíhá vývoj legendárního boletického panelu. Přesto se sídla podniků zahraničního obchodu svojí architekturou tuzemské produkci vymykají, a to především svojí velkorysostí a nadprůměrným technickým zpracováním. Budovy používaly progresivní technologie, byly velmi často prefabrikované, modulové, skeletové, a tedy do jisté míry ideální na budoucí reuse. V 70. a 80. letech se na části staveb začíná uplatňovat brutalistní estetika. Stavby vycházely ze svobodné autorské tvorby, která čerpala z architektury východní i západního bloku.

O to složitější je otázka jejich památkové ochrany. Stavby sídel podniků zahraničního obchodu nejsou v kontextu evropské architektury zvláštním jevem. Nešlo o unikátní doma vytvořený specifický obraz architektury, ale o obraz globální - importovaný. To bylo způsobeno užitím společnými formálními prostředky, jako jsou například skleněné závěsové fasády nebo také urbanistickou kompozicí. V Itálii nebo západním Německu lze nalézt podobné – až duplicitní stavby. Domácí produkce se odlišovala se pojetím interiérů a vynikala především silnou integrací umění do architektury. Její specifika ale postupem času zanikají - komplexní a kvalitní interiéry mizí při modernizaci kancelářských prostor, umělecká díla jsou skrytá vybavením nebo zcela zničena. Nabízí se tedy otázka, zda není na místě spíše než individuální stavby chránit celý soubor staveb podniků zahraničních obchodů. Vážít si jejich jinakosti v české architektuře a snažit se na nich ilustrovat snahy architektů připojit se k světovému dění.

Obraz reprezentace jako obraz útlaku

Každá stavba začíná svůj život se sadou základních myšlenek, které mu vnikly investor s architektem. Je to kombinace vnějších i vnitřních formálních znaků, funkčnost, technické provedení, ale i ideologický základ. Jak plyne čas některé myšlenky ztrácejí na význam, mění se společenský kontext. Reprezentativní i civilní stavby z období socialismu jsou ve velmi složité situaci. V očích veřejnosti zůstal pouze jejich nostalgický patos nebo odpor – odmítnutí a ignorace skutečného myšlenkového rámce. Nový modernismus. Estetika a formální jazyk tehdejší architektury byl odejmut a transformován do post-moderní nebo neo-funcionalistické podoby. Některé progresivní společenské přístupy a stavební postupy 60. let byly zase zapomenuty během nevyhnutelnému přechodu k individualistické společnosti v roce 1989. Společnost nedošla ke konsensu, nesmířila se a ve velké části domů vidí minulý režim. Plochost a zdánlivá absence

formálních znaků umožňuje škálu výkladů, v tom případě bohužel většinou těch negativních.

Podniky zahraničního obchodu jsou specifickým případem. Jejich budovy byly skutečně symbolem Československého hospodářství, nikoliv však symbolem komunistického režimu. Architektura v té době stála mimo zájem vládních představitelů. Formální stránce architektury, možná právě kvůli její generičnosti a zdánlivé absenci ideologických znaků, nerozuměli a až na výjimky nechtěli ovlivňovat její formu nebo tvarosloví. Architekti tak mohli volně čerpat z estetiky globálního socialismu či kapitalismu a produkovat architekturu založenou na mezinárodní zkušenosti, téměř vždy s pozitivním myšlenkovým rámcem. O to zvláštněji působí hanlivé nálepky pro budovy z tohoto období.

Není to však způsobeno nedostatečnou znalostí původu architektury, ale i faktem, že každý dům má své uživatele a pozorovatele, kteří dům čtou bez teoreticko-historického vzdělání, bez autora a jeho myšlenek, často i bez investora – provozovatele. V případě takzvaných pézetek byli jeho uživatelé specifickou skupinou. Velká část zaměstnanců těchto podniků měla ve společnosti speciální postavení. Na rozdíl od ostatních totiž mohla vycestovat, měla přístup k zahraničnímu zboží a další výsady spojené s výkonem jejich povolání. Obraz se tedy proměnil i díky nim.

„Když jsem poprvé budovu viděl, cítil jsem z ní chlad a nepřátelství. Bylo to, jako by z ní promlouvala všechna ta léta útisku, která vaše země prožila. Kdyby mi byla nabídnuta práce na rekonstrukci takové budovy kdekoliv na světě, tak bych ji nikdy nepřijal. Protože však k Praze chovám zvláštní cit, tuto práci jsem vzal. Při práci jsem používal jen barev. Nemohl jsem užít žádné tvary. Pražský projekt je dle mě nejhezčí a zároveň nejdůležitější v mém životě. Toto dílo, to je moje vyjádření sympatie a modlitba za šťastnější život lidí v České republice“.

Yaacov Agam, autor barevného řešení fasády objektu bývalého PZO Chemapol – Investa

Proměna obrazu administrativních objektů

Od technokratické reprezentace k přívětivosti

Od strohosti k vnitřní neformálnosti

Od lesku ke greenwashingu

Poznámky ke kontinuitě

Jakub Neumann

Obraz

Vizuální (kulturní) obrazy jsou v nás. Některé čistě individuální, vycházející z vlastních zážitků, ale velké množství jich je obecně sdílených. Sdílených díky životu ve společném prostředí. Bereme je jako samozřejmé a přirozené. Ve skutečnosti jsou ale stejným výsledkem vrstvení minulosti - protichůdných ambicí, vůle a ducha doby, jako žijeme my tu naši. Architektura v nich hraje významnou roli jakožto vrcholné médium artikulace a ztělesnění reprezentace světa (Dalibor Veselý).

Architektura vycházející z „před – vzorů“ existuje kontinuálně od svého prapočátku (Architektonika a Protoarchitekutra, Petr Rezek nebo Bekleidungstheorie, Gottfried Semper).

Motivace referenční volby by se asi dala kategorizovat do dvou základních linek, které se vzájemně prolínají, a není možné zcela jednu od druhé odpojit. V tvorbě pak záleží na autorovi, jak vědomě s nimi zachází (mimo tu část tvořící v automatismu).



Tou první, obecně srozumitelnou, je linka ideologická, která se svými rysy vztahuje k určitému systému znaků, jenž vyjadřuje asociaci s daným ideovým konceptem, a často slouží k potvrzení identity nebo přihlášení se k ní, případně k politické legitimizaci. Tato kategorie má určitě tisíciletou tradici v podobě koloběhu přebírání a zavrhování symbolů a vzorů. V nejradikálnější podobě jej známe v různých historických paralelách obrazoborectví „...podpořené ideologickými stereotypy a zpevněné zjednodušujícími zkratkami. Husitští revoluční barbaři ničí krásu české gotiky, francouzští revolucionáři strhávají sochy z katedrál, stalinisté vyhazují do vzduchu kostely.“ (Obrazoborectví je symptom, Milena Bartlová, 02.03.15, A2Iarm).

Např. určitě nejrecyklovanějším námětem jsou neustálé návraty k antice nebo moderní architektura funkcionalismu s návraty v neofunkcionalismu, mezinárodnímu stylu a dnešní korporativistické architektuře.

Řekl bych, že předobrazy této kategorie jsou celistvější, ale zároveň rigidnější právě kvůli pevné vazbě na fixní sémantický systém a výrazový rejstřík.

Druhá, měkčí linka, hledá svůj původ ve více či méně nejasně definovatelných kvalitách např. vztahů, prostorů a kompozic. Je proto fragmentovanější, ale v důsledku svobodnější, vrstevnatější a mnohotvárná. Komplikace nastává v momentu volby prvku s jasnou asociací první kategorie – je možné oprostít se od předsudku? Mohu například v Německu odpárat asociativní význam dlouhé řádové sloupové kolonády od jejího působení samé o sobě?

Jak jsem již zmínil, obě linky jsou propletené a jejich vztah vzájemného útlumu a tendenčnosti je v průběhu času dynamický s určitou cyklickou reakcí.



O kontinuitě

Moderní doba vedle avantgardy, která tradici v architektuře „revolučně“ odřízla čistým řezem, přinesla i hnutí snažící se o „evolučnější“ přístup reformou. Moderní rodinné domy hnutí Arts and Crafts jsou tak parafrází na tradiční anglická venkovská sídla za použití jejich charakteristických rysů – osazení v krajině, vztah k zahradě, figura, prostorová dispozice a světlo v interiéru. Podobně dále pracovali v německém prostředí např. tradicionalisté a regionalisté jako Hans Dörmann, Hermann Muthesius, Heinrich Tessenow nebo Richard Riemerschmidt.

V tomto přístupu byla, myslím, mimo jiné obsažená snaha o zprostředkování lidského rozměru věcí a staveb skrze materiál a jeho zpracování – preferuje iregularitu a až fetišizaci detailu, omezenou velikost skladebních prvků a tvarovou mnohotvárnost. Je jí vlastní škálování atmosféry, jenž neopomíná ani intimitu a introvertnost. A nakonec tematizace času jako hodnoty – jak v patině materiálu, tak nepřekvapivě odkazy na tradiční stavitelství např. pomocí tektoniky. Vše jako protitlak k technicistní moderně. Nakonec, odpor proti průmyslové velkovýrobě a unifikaci byl impulzem ke vzniku již zmíněného Arts and Crafts Williamem Morrisem a Johnem Ruskinem.



Návraty západní Evropy ke svým obrazům v architektuře v tomto smyslu byl tak vždy jednodušší vzhledem nepřerušnému vztahu mezi architekturou a jejími uživateli. Skrze tuto vazbu jsou tak silně zakořeněná ve společnosti, že již o sobě nemusí nikoho přesvědčovat. Kulturně politická kontinuita tu nikdy nebyla přerušena zvenčí. Moderní architektura avantgardy, fenomény poválečné doby, suburbie atd. zde vždy fungovaly paralelně ke „tradici“ a pouze ji rozšiřovaly. O vlastní identitě a integritě tak nebylo potřeba polemizovat nad rámec dobových trendů. Je to zřejmé, uvědomíme-li si, že rozdělení Evropy Železnou oponou zavedlo příslušnost k jedné z „identit“ bloku. Koncept „západní“ Evropy je obecně přijímán, zatímco za „východ“ nikdo označovaný být nechce. Mimo jiné jedním z atributů „východu“ je diskontinuita. Toto vědomí pak dalo v 80. letech vzniknout pojmu střední Evropa (Mitteleuropa) pro státy ve východním bloku se západní tradicí (Ákos Moravánszky).

Situace východního bloku, tedy i v Československu, byla odlišná. Vazby mezi uživateli a architekturou byly zpřetrhány, vztah narušen. Architektura nové doby převrstvila vše předcházející, co zbylo, bylo památkářství. Nová architektura byla díky netržnímu prostředí v mnoha ohledech volnější, např. ve vztahu k zacházení s prostorem a zdroji. Zároveň se snažila imitovat západní vzory v podmínkách centrálně plánované ekonomiky. Výsledkem bylo, odhlédnu-li od pár významnějších děl, množství čistě utilitárních, vizuálně podobných staveb. Unifikace a typizace stavebnictví, jenž vyvrcholila v 70. letech 20. století, zavedla obecně známé pojmy jako – panelák a socialistické baráky. Všude přítomné šumperáky, paneláky, břizolity, kabřince a boletické panely se staly novou normou – staly se obecně sdíleným kulturním obrazem. Neznamená to, že se staly naší novou tradicí? Se změnou režimu začalo toto vše být zavrhováno, jako připomínka minulé doby. Co na tom, že například nenáviděný boletický panel se snažil být jako lehký plášť amerických mrakodrapů nebo skandinávské moderny. Neměli bychom se smířit s tím, že i toto je naše součást, a naučit se s ní zacházet a třeba i dále rozvíjet? Umíme se dnes, s odstupem 30 let, oprostít od asociace a předsudku?

Očekávání

Nemůžeme očekávat, že vzhledem ke konotacím by někdo dobrovolně chránil vizuální projevy této doby, i když jsou naší součástí, ať chceme nebo ne. Zvláště po tom, co jsme si vybourali téměř všechny industriály – s kvalitami, na kterých byla, myslím, většinová shoda, by to bylo naivní. Samozřejmě, že valná většina stavební produkce doby 2. pol. 20. století byla nekvalitní a průměrná. Neplěduji za plošnou ochranou, adoraci a už vůbec za jakoukoliv nostalgickou. Ocenil bych pouze neautomatizovaný přístup k stavbám tohoto typu.

Výběr tématu navzující práce

Navazující diplomová práce se zabývá tématem adaptabilní rekonstrukce stavby z 2. poloviny 20. století. Hledá způsob přístupu k rekonstrukcím objektů, které nejsou hodnocené jako památkově cenné. Motivace může být ekologická, ekonomická nebo kulturně společenská. V přístupu se snaží pojmenovat přítomné kvality, oprostit se od potencionálně zažitých předsudků vůči nim

a dále je rozvíjet v nosné obrazy architektury. Samozřejmostí je úvaha nad technickým řešením, dispozicí a vztahu k okolí. Náplní pak cílí na polyfunkční dům kombinující obchodní parter, kanceláře a bydlení nekomerčního charakteru pro fiktivní stavební družstvo. Bytová skladba je promíchaná s chráněným bydlením pro osoby s mentálním znevýhodněním.

Zpracovaný je dům v kompaktním městě. Výběr se vyhýbal modernistické rozvolněné zástavbě, která by sama o sobě nutila jiná témata. Nabízí kontrast mezi atraktivitou lokality a “neatraktivním”

domem. To znamená dům, který navzdory své poloze má znaky technického a psychického úpadku.

Přepis do hmoty

Jáchym Janský

Zamyšlení o přepisu atmosféry do hmoty. Schopnost hmotu číst bez nutnosti znalosti místa.

Dlažba ve Splitu. Špína, škvíry, póry, škrábance, fleky, počmáranost, zašedlost, rozbytost, tvrdost, zarostlost, vychozenost, vyhlazenost, vyblednutí, znovuopravenost, výměna. Občas se změní formát dlaždice, občas velikost a poměr vydlážděné plochy. Série dlaždic se táhne prostřed uličky a překrývá kanalizaci. Nalézáme v ní fragmenty bývalé zdi. Nepotřebujeme vědět kdy se tu dlažba přesně objevila, ani co se na ní odehrálo. Hmotě rozumíme. Hmotě důvěřujeme.

Během diplomové práce jsem věnoval půl roku rozčítání příběhu domu. Fotil jsem ho, natáčel rekordérem i videokamerou. Přečetl všechny články, knihy s ním související. Koukal na filmy ze stejné doby a poslouchal stejnou hudbu. Prošel jsem podrobně všechny plány. Prozkoumal jednotlivé pokoje. Volné chvíle věnoval představě o prostoru a dějích, jež se v tomto domě odehrály. Došel jsem k překvapivému zjištění. Atmosféra, již jsem přikládal takovou hodnotu, se kamsi vytratila. Prožil jsem již celý příběh tohoto domu. Naopak hmota, o které jsem říkal, že je bez architektonické kvality najednou ztěžkla. Chtěl jsem se jí dotýkat a těšila mě její přítomnost.

Existuje anglický termín dry-aging, jenž popisuje proces zrání masa vystaveného vzduchu jež je uloženo/ zavěšeno a v konkrétních podmínkách vlhkosti a teploty zraje. Hmota na povrchu uschne. Sníží se hmotnost. Chuť se koncentruje.

Materiál zrál za velmi specifických podmínek. Příběhy jsou vepsány a koncentrovány přímo ve hmotě. Hmotě rozumíme. Hmotě důvěřujeme. Již není třeba příběhu.

Transformace typologie a důležitost čitelnosti

Jáchym Janský

Důležitost srozumitelnosti půdorysu pro možnost budoucí konverze/rekonstrukce/reuse.

Nečitelné věci zaniknou!

Mám volné asociace. Mám rád volné asociace. Spojitosti u věcí zdánlivě nesouvisejících. Tato schopnost je skvělá pro vytváření specifických řešení ve velmi specifických situacích. Vektor vzniklý vyřešením barvy babičina pokoje skrz představu o barvě hrníčku, jenž držel Johnny Depp při zvukovém záznamu hádky s Amber Heard, je sice zajímavý, nicméně velmi těžce replikovatelný. Často tento vektor není ani zopakován ani zachycen. Barva bude nejspíš přetřena. Bez přemýšlení o její hodnotě/nehodnotě.

Panelový dům, činžovní dům, kaple, apsida, arkáda, atrium, chodba, rajský dvůr, skeletový systém, hala, basilika, večerka, Le Habitat, villa Rotonda, špagety, rybník, pole, louka, náměstí, plácek, Lidl, Apple jsou věci srozumitelné. Dokážeme je skládat, kombinovat, rozebírat, přeskládat, rozbíjet, vyvíjet a rušit. To právě pro jejich jednoduchost.

Často se mluví o životním cyklu materiálu. Možnosti ho po zestárnutí budovy přemístit, znovuvyužít, nebo co nejjednodušeji zlikvidovat.

Apeluji na nás abychom při novostavbě přemýšlely stejně o životním cyklu typologie a možnosti jejího znovuvyužití. Jestliže se chceme věnovat reuse musíme se naučit citlivěji číst a citlivěji zapisovat!

Silvie I (00:07:19)

Klauzurní projekt věnovaný zkoumání Discolandu Sylvie

Strojový přepis nahrávky snu publikovaného během klauzur INT2

Jáchym Janský

Je to týden a den co se mi zdála moje druhá noční můra. První se mi zdála v osmi letech. Byl to jednoduchý sen dvěma hlavními protagonisty kružnici a vojákem. Voják chodil po kružnici ta hlídal řád vesmíru. Ten voják najednou zmizel. Probudil jsem se a řval jsem na svého bratra. Ten voják tam není. Ten voják tam není. Nebyl tam. Asi další hodinu jsem pořád cítil strach. Jednalo se o strach z nikým nehlídaný entropie. Tu druhou noční můru jsem prožil až 18 let později. Konkrétně z dvacátého osmého na dvacátého devátého jedenáctý dva tisíce dvacet jedna. Tahle noční můra přímo navazuje na můj život dodělávám teď školu. Vybírám si téma diplomové práce a potřebuji k němu podklady. Chci dělat reuse Discolandu Sylvie. Chodím okolo toho domu už dva měsíce s kamerou. Píšu majiteli e-maily a zatím jsem nedostal žádnou smysluplnou odpověď a do téhle nálady vstupuje onen sen. Po těch neúspěšných pokusech jsem se rozhodl do objektu vniknout. Přicházím k domu od otvírám těžké železné dveřeteré, které jsou otevřené. Vevnitř je předsíň.

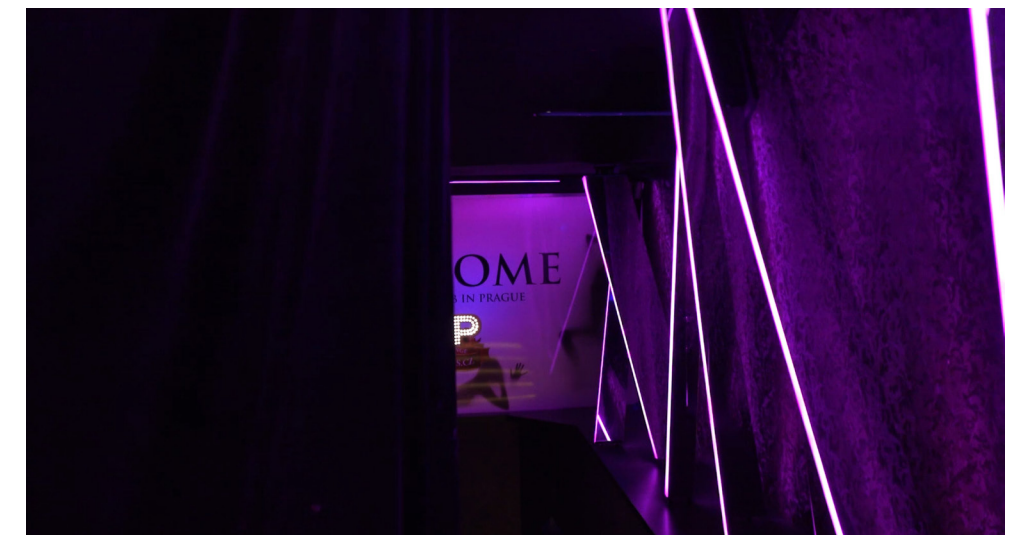
A dřív než stihnu cokoliv udělat. Vytahuje mě Ivan Jonák ven. Táhne mě Zenklovou ulicí nahoru pak zabočí Klapkou ulicí k divadlu Karla Hackera na Kobylisích. Před divadlem je obří kulisa domu. Je to něco jako legová policejní stanice. Mělká a otevřená z jedné strany aby se s ní dobře hrálo. Ivan vyleze do druhého patra pak sleze o patro níž a sedne si do koženkového křesla. Celou cestu mi nadával a teď si zapaluje cigo a je najednou úplně klidnej. Pokynem rukou a já jdu za ním. A já jdu za ním. Vysvětluju co od něch chci. On mi podává klíče a říká ať tam nechodím. Je na něm něco božského. Ty klíče samozřejmě беру už kdysi přidělat klíče do nejbližší opravy obuvi lomeno předělávání klíčů a jdu Zenklova ulicí je tam voda a nějaká vlna mě spláchne až ke kruhové správkárně skrz otvor obdélníkový prostrkávám klíče když prostrčím ruku klíčiemi dveře se otevřou rovnou mi muž středního věku předává klíče. Jsou dokonale okopírované včetně Sovičky. Na jednom z Ivanových klíčů. Nevím proč ale vrátím se ještě zpátky Ivanovi vrátit ty klíče a pak už utíkám do Discolandu Sylvie. Otevírám dveře a vidím skrz malá okýnka odlesky na stropě. Jdu dál a otevírám druhé dveře. Je tam vysoký hluboký prostor a na Zemi je spousta vířivek. Všechno obložený mramorem a voda se v každé z vířivek udrží jenom chvilku. Je tam pár lidí. Vlezu do vířivky přichází ke mně majitel úplně obyčejně vytáhne zbraň a vystřelí. V tu chvíli jsem se probudil. Je to takový hodně trapnej konec. Něco jako když se malá mořská víla promění nakonci v pěnu. Probudil jsem se a vlastně jsem byl rád. Byl jsem spokojenej. A to až do chvíle než jsem si uvědomil že jsem se vlastně do toho domu ještě nedostal. A tak to klidnou nocí pomalinku začala prosakovat úzkost že se do toho domu už nikdy nedostanu.

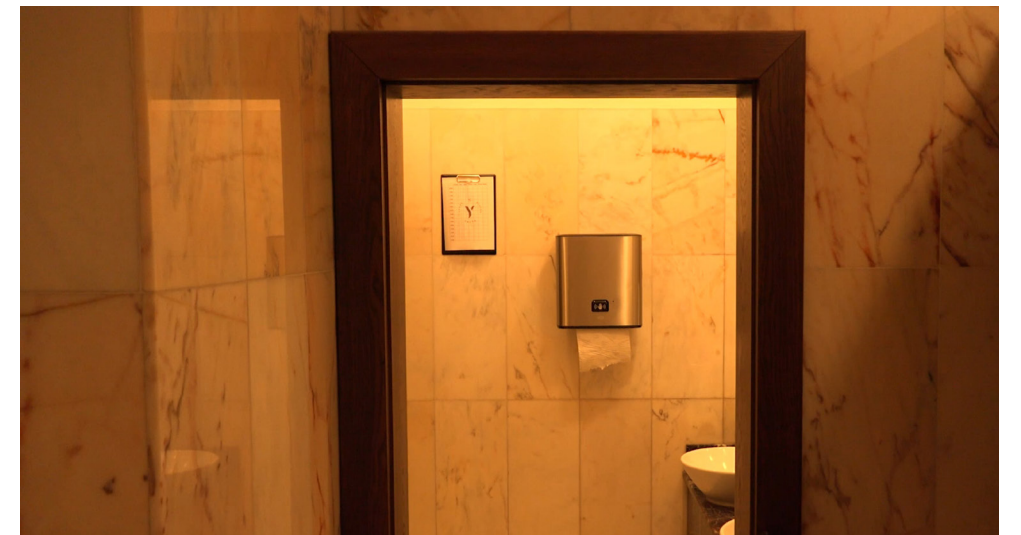
Silvie II (00:20:01)

Klauzurní projekt věnovaný zkoumání Discolandu Silvie

Záběry z videoinstalace publikované během klauzur INT2

Jáchym Janský





Silvie III

Klauzurní projekt věnovaný zkoumání Discolandu Silvie

Výběr ze snímků publikovaných během klauzur INT2

Jáchym Janský

